

ÇANAKKALE SAVAŞLARI
GELİBOLU TARİHİ ALAN BAŞKANLIĞI

ZAFERİN YEREL YANKISI

1923'TEN 1955'E ÇANAKKALE YEREL BASININDA ÇANAKKALE MUHAREBELERİ

EDİTÖR
BİLGİN GÜNGÖR
YASEMİN BİRTANE

ZAFERİN YEREL YANKISI

1923'ten 1955'e Çanakkale Yerel Basınında Çanakkale Muharebeleri

Editör

Bilgin GÜNGÖR

Yasemin BİRTANE

Çanakkale 2026

© T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
ÇANAKKALE SAVAŞLARI GELİBOLU TARİHİ ALAN BAŞKANLIĞI
Kültür Eserleri Dizisi

ZAFERİN YEREL YANKISI
1923'ten 1955'e Çanakkale Yerel Basınında Çanakkale Muharebeleri

Genel Yayın Yönetmeni
Yusuf KARTAL

Yayın Koordinatörü
Serhat Çağlar AVCI

Editör
Bilgin GÜNGÖR
Yasemin BİRTANE

Tasarım
Sergin Berkay ÇAVUŞOĞLU

Bu kitap, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi öğretim üyesi Doç. Dr. Bilgin Güngör yürütücülüğünde Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihî Alan Başkanlığıyla gerçekleştirilen "Zaferin Yerel Belleği: Çanakkale Yerel Basınında Çanakkale Savaşları Algısı (1915-1955)" başlıklı bilimsel araştırma projesinin akademik çıktısı olarak hazırlanmıştır.

Yayın hakları ÇATAB, 2026
5846 sayılı Kanun'dan doğan tüm hakları (tasarım, çoğaltma, yayma, umuma iletim, temsil ve işleme) Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığına aittir. Her hakkı saklıdır. Kaynak gösterilerek yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

GÜNGÖR, Bilgin ve BİRTANE, Yasemin
2026 Zaferin Yerel Yankısı: 1923'ten 1955'e Çanakkale Yerel Basınında Çanakkale Muharebeleri / Editör: Güngör, Bilgin; Birtane, Yasemin- Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2026.
208 s.: res.; 21 cm- (Kültür ve Turizm Bakanlığı; Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığı Yayınları Kültür Eserleri Dizisi)
I. Güngör Bilgin, Birtane Yasemin. II. k.a. III. seriler
956.101543
ISBN: 978-975-17-6682-3

İdare Yeri:
Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihî Alan Başkanlığı
Kemalpaşa Mahallesi, Kilye Mevkii No: 1 Eceabat, Çanakkale
Tel. 0286 814 11 28 • E-posta tarihialanbaskanligi@ktb.gov.tr

Aziz şehitlerimizin ve kahraman gazilerimizin hatıralarına saygıyla...

YIL 39
SAYI: 1397
ldığı Yer : Ç. Kale Yalı Cad.
ma Sokak No. 5 İl Basımevi
lnuyan Yarılar İade Olnamaz
Nisan / 1954

Çanakkale

anakkale şeh

münasebetle hisa

Törene, bütün vilâyet
Halk v

Çanakkale
hitleri Abidesi

A. Cevdet Tanyel

7 Nisan 1954 tarihi. Çanakkale için ve vatan için bir bay- olarak kutlanmağa . Bu gön hisarlıkta

Bu gün hisa
le şehitleri
atılacaktır.
büyük bir
törene Ista
beyrile bitli
yetter müme
nakkaleden
toplolugu ve
rak edecekt
misafiilerimiz
Marakas vup
iskelemize ya

İÇİNDEKİLER

TAKDİM 8

ÖNSÖZ 9

ÇANAKKALE YEREL BASININDA ÇANAKKALE MUHAREBELERİ'NİN İZLERİ: BİR GİRİŞ 10
Bilgin GÜNGÖR

ÇANAKKALE GAZETESİNDE ÇANAKKALE MUHAREBELERİ 20
Hayrettin İhsan ERKOÇ

YENİ GELİBOLU GAZETESİNDE ÇANAKKALE MUHAREBELERİ 40
Yasemin BİRTANE

BİGA'DA SABAH GAZETESİNDE ÇANAKKALE MUHAREBELERİ 56
Yasemin BİRTANE

KALE GAZETESİNDE ÇANAKKALE MUHAREBELERİ 64
Ömer Faruk ATEŞ

HÜR ÇANAKKALE GAZETESİNDE ÇANAKKALE MUHAREBELERİ 76
Hayrettin İhsan ERKOÇ

İNKILÂP GAZETESİNDE ÇANAKKALE MUHAREBELERİ 82
Ömer Faruk ATEŞ

İLERİ GAZETESİNDE ÇANAKKALE MUHAREBELERİ 98
Ömer Faruk ATEŞ

DEMOKRAT KÖYLÜ GAZETESİNDE ÇANAKKALE MUHAREBELERİ 104
Ömer Faruk ATEŞ

ANAFARTALAR GAZETESİNDE ÇANAKKALE MUHAREBELERİ 108
Yasemin BİRTANE

DEMOKRAT ÇANAKKALE GAZETESİNDE ÇANAKKALE MUHAREBELERİ 134
Yasemin BİRTANE

YENİ ADIM ve ÇANAKKALE MUALLİMLER BİRLİĞİ DERGİLERİNDE ÇANAKKALE MUHAREBELERİ 142
Sema ORUÇ

ANAFARTA DERGİSİNDE ÇANAKKALE MUHAREBELERİ 148
Sema ORUÇ
Fatma TOPRAK

TAKDİM

Çanakkale Muharebeleri, yalnızca Türk milleti için değil, dünya tarihi için de emsalsiz bir dönüm noktası, bir milletin varoluş mücadelesinin en şanlı sayfalarından biridir. Yedi düvele karşı verilen bu kutlu mücadele, vatan toprağının ne pahasına olursa olsun savunulacağının, bağımsızlık ruhunun ve sarsılmaz bir inancın en somut göstergesidir. Bugün bizlere düşen en büyük görev ise bu destanı yalnızca kalplerimizde hissetmekle kalmayıp, onu tüm yönleriyle, bilimsel veriler ışığında araştırmak, kaydetmek ve hafızamızı her daim diri tutmaktır.

Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihî Alan Başkanlığı olarak en temel gayemiz; bu mukaddes mirası korumak, şehitlerimizin aziz hatırasını yaşatmak ve "Çanakkale Ruhu"nu gelecek kuşaklara en doğru, en şeffaf şekilde aktarmaktır. Bu doğrultuda, şanlı zaferimizi ve onun bıraktığı izleri konu alan bilimsel, kültürel ve akademik çalışmaları desteklemek, Başkanlığımızın vizyonu ve varlık sebebi açısından hayati bir önem taşımaktadır.

İşte bu vizyonun kıymetli bir yansıması olarak, Başkanlığımız ile ortaklaşa yürütülen "Zaferin Yerel Belleği: Çanakkale Yerel Basınında Çanakkale Savaşları Algısı (1915-1955)" başlıklı bilimsel araştırma projesinin nihai ürünü olan bu değerli eseri literatüre kazandırmanın ve sizlerle buluşturmanın haklı gururunu yaşıyoruz.

Elinizdeki bu kıymetli eser, Cumhuriyetimizin kuruluş yılı olan 1923'ten, 18 Mart Zaferi'mizin 40. yıl dönümüne uzanan 32 yıllık süreçte, Çanakkale yerel basınının satır aralarında muharebelerin nasıl yankılandığını gün yüzüne çıkarmaktadır. Arşivlerin tozlu raflarından süzülüp gelen gazeteler ışığında hazırlanan bu çalışma; Çanakkale algısının şehrin yerel belleğinde nasıl bir yankı bulduğunu panoramik ve betimsel bir bakış açısıyla saptamaktadır.

Özellikle 1923'te Çanakkale gazetesi ve Yeni Adım dergisiyle atılan ilk tohumların, 1950'li yıllara gelindiğinde merkezden çevreye yayılarak nasıl zengin bir içeriğe dönüştüğünü bu eser sayesinde açıkça görebilmekteyiz.

Bu duygu ve düşüncelerle; yerel basınımızın doğuşundan ilk gelişim yıllarına uzanan bu süreçte Çanakkale Muharebeleri'nin izini süren bu anlamlı projenin hayata geçirilmesinde ve elinizdeki kitabın ortaya çıkmasında emeği geçen proje ekibine, değerli bölüm yazarlarına ve Başkanlığımız personeline teşekkürlerimi sunuyorum.

Başta Anafartalar Kahramanı Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere, mücadele ve canlarıyla bu toprakları bize vatan kılan tüm şehit ve gazilerimizi rahmet, minnet ve saygıyla anıyorum.

İsmail KAŞDEMİR

Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihî Alan Başkanı

ÇANAKKALE GAZETESİNDE ÇANAKKALE MUHAREBELERİ

Hayrettin İhsan ERKOÇ[4]

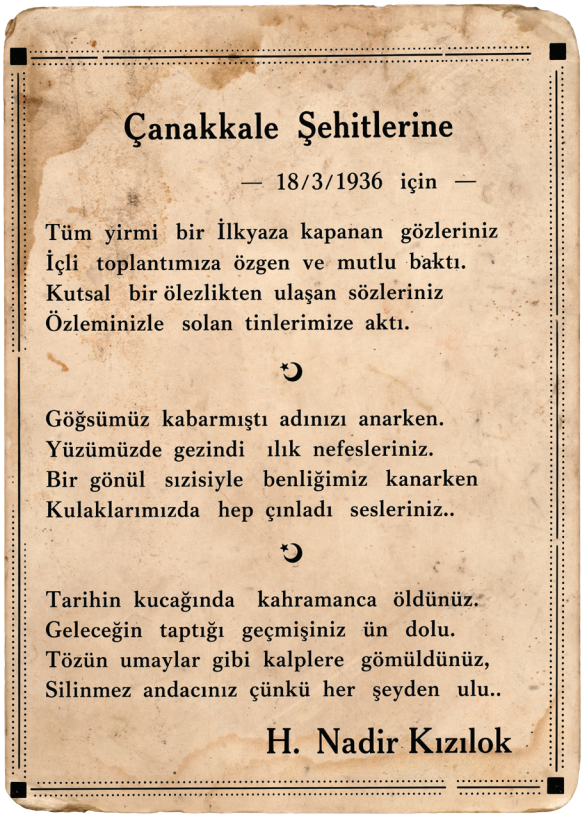
Çanakkale'nin resmî vilayet gazetesi olan Çanakkale, 1923-1960 yılları arasında yayımlanmıştır ve tespit edilebildiği kadarıyla Çanakkale'de yayımlanan ilk gazetedir. İlk çıktığı zamandan 1953'e kadar haftada bir kez ve dört sayfa olarak basılan gazetenin bazı sayılarının ve sayfalarının zaman zaman basılmadığı anlaşılmaktadır. 1953'ten kapandığı 1960'a kadar ise Çanakkale haftada iki kez olacak şekilde basılmıştır (Atabay, 2015: 21, 28-30).

Çanakkale Muharebeleri'ne, Çanakkale gazetesinin erişilebildiğimiz en eski sayılarının olduğu 1934 yılındaki sayılarında çok az değinilmiştir. Bunlardan ilki, 19 Temmuz 1934 tarihli sayısındaki "İnebolu Heyeti Çanakkale'de" başlıklı haberdedir. Söz konusu habere göre şehitlikleri ziyaret etmek için İnebolu'dan gelen 26 kişilik bir heyet, İstanbul'dan yola çıkarak Mersin vapuruyla 8 Temmuz'da Çanakkale'ye ulaşmıştır. Çanakkale halkı tarafından karşılanan heyet, sonrasında Seddülbahir ve Anafartalar'daki muharebe alanlarını ziyaret edip Mehmetçik Abidesi'ne bir çelenk koymuş, ardından da 10 Temmuz'da Çanakkale vapuruyla İstanbul üzerinden İnebolu'ya dönmüştür (Haber 1). Gazetenin 2 Ağustos 1934 tarihli sayısında yer alan "Şehitlikleri Ziyaret" başlıklı haberde ise her yıl yapıldığı gibi Anafartalar'daki şehitleri ziyaret için İstanbul'dan gelen bir heyetten söz edilmiştir. Buna göre İstanbul'daki Şehitlikleri İmar Vakfı'nın düzenlediği bu geziye katılan binden fazla ziyaretçi, Gülcemal vapuruyla 27 Temmuz sabahı Eceabat'taki Kilya limanına ulaşmış, burada onlara Çanakkale ve yakınlarından gelen gruplar katılmışlardır. Sonrasında topluluk Mehmetçik Abidesi'ne gitmiş, burada mevlit ve şehitler için dualar okunmuştur. Ardından çeşitli hatipler muharebelerin tarihçesini anlatmışlar ve şehitlerin kahramanlıklarına ilişkin nutuklar çekmişlerdir. İstanbul'dan gelen askerî bandonun çaldığı matem havasından sonra bir jandarma kıtası havaya ateş açmış, abidenin önünde bir kurban kesilmiş ve heyetlerin abideye çelenk koymalarıyla tören bitmiştir. Habere göre, yapılan hazırlıklar ve alınan tedbirler sayesinde misafirler rahat etmişler ve herhangi bir sıkıntı yaşamamışlar, sonrasında Kilya'dan İstanbul'a dönmüşlerdir (Haber 2). Son olarak ise, gazetenin 4 Ekim 1934 tarihli sayısındaki anonim "Benim Anafartam" başlıklı bir köşe yazısında Anafarta'da mermerden mezarlık ve tunçtan anıt yapılmamış olmasından hayıflanılmış, ancak kalplerinin mezar, dağlarının anıt olduğu belirtilmiştir (Haber 3).

Çanakkale gazetesinin 1935 yılındaki sayılarında Çanakkale Muharebeleri'yle ilgili ilk haber 21 Mart 1935 tarihli nüshada basılmıştır. "Çanakkale Boğazı'nın 18 Mart Yıl Dönümü Zaferini Tesit Merasimi" başlığını taşıyan bu haberde 18 Mart Zaferi'nin 20. yıl dönümü için yapılan törenin daha önceki yıllarda olduğu gibi Halkevi tarafından düzenlendiği belirtilmiştir. Haberde ayrıca Halkevi salonunda düzenlenen bu törene kimlerin katıldıkları ve törenin işleyişinin nasıl olduğu anlatılmış, şehrin bayraklarla süslendiği de eklenmiştir (Haber 4). Gazetenin 28 Mart 1935 tarihli sayısında "Geziciler Geldi"

4 Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Tarih Bölümü, h.ihsan.erkoc@comu.edu.tr.

başlığıyla verilen haberde, İngiliz bandıralı Letisya vapuruyla gelen 200 gezicinin (gezgin) 150 kadarının Ece mıntıkasındaki (Eceabat) muharebe alanlarını gezdiklerine değinilmiştir (Haber 5). 2 Mayıs 1935 tarihli sayıda çıkan "Şerefli Bir Gün" başlıklı haberde, daha önce Çanakkale Cephesi'nde büyük kahramanlıklar gösteren 26. ve 27. Piyade Alayları'nın garnizonlarında 25 Nisan günü yani kara muharebelerinin başlamasının yıl dönümünde tören yapıldığı, bu törene Çanakkale Valisi Süleyman Yurdakul'un da katıldığı yazılmıştır (Haber 6). Gazetenin 22 Ağustos 1935 tarihli sayısındaki "Üniversiteliler" başlıklı haberde, İstanbul Üniversitesi'nden gelen beş öğrencinin Gelibolu Yarımadası'ndaki muharebe alanlarını gezip Mehmetçik Anıtı'na çelenk koydukları belirtilmiştir (Haber 7). Çanakkale gazetesinin 19 Eylül 1935 tarihli nüshasındaki "Tarihsel İnceleme" başlıklı habere göre Türk Tarih Kurumu Yar Başkanı Öğretmen Afet (Afet İnan) ve kurumun 15 üyesi, 13 Eylül günü Ertuğrul yatıyla Eceabat'a gelmişler ve Mehmetçik Anıtı'nı ziyaret etmişlerdir (Haber 8). Gazetede 1935 yılı içerisinde Çanakkale Muharebeleri'yle ilgili çıkan son yazı ise 5 Aralık tarihli sayıdaki "Halkevi'nden Halka! O…" başlıklı köşe yazısıdır. Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk'e yazılan bu övgü yazısının bir yerinde onun Büyük Savaş (Birinci Dünya Savaşı) sırasında Çanakkale'yi "milyonlarca" düşman saldırılarına karşı koruduğu, Türk tarihi ile karakterindeki büyüklüğü gösterdiği ve savaşın gidişatını değiştirdiği belirtilmiştir (Haber 9).

Çanakkale Şehitlerine

— 18/3/1936 için —

Tüm yirmi bir İlkyaza kapanan gözleriniz
İçli toplantımıza özgen ve mutlu baktı.
Kutsal bir ölezlikten ulaşan sözleriniz
Özleminizle solan tinlerimize aktı.

Göğsümüz kabarmıştı adınızı anarken.
Yüzümüzde gezindi ılık nefesleriniz.
Bir gönül sızisiyle benliğimiz kanarken
Kulaklarımızda hep çınladı sesleriniz..

Tarihin kucağında kahramanca öldünüz.
Geleceğin taptığı geçmişiniz ün dolu.
Tözün umaylar gibi kalplere gömüldünüz,
Silinmez andacınız çünkü her şeyden ulu..

H. Nadir Kızılok

H. Nadir Kızılok'un Çanakkale gazetesinde yayımlanan "Çanakkale Şehitlerine" şiiri

Çanakkale gazetesinde 1936 yılı içinde Çanakkale Muharebeleri'nden söz eden ilk yazı 30 Ocak tarihli sayıdaki "Gördüklerimiz" başlıklı köşe yazısıdır. Bu köşe yazısında Birinci Dünya Savaşı'nda fazlasıyla zarar görmüş olan Çanakkale'nin ağaçlara ve çiçeklere çok ihtiyaç duyduğu belirtilmiştir (Haber 10). Gazetenin 19 Mart 1936 tarihli sayısındaki "18 Mart Zaferi" başlıklı haberde askerî törenin yoğun yağmurlu hava yüzünden iptal edildiği, ancak öğleden sonra Halkevi'nin salonunda kutlama yapıldığı anla-

tılmıştır. Haberde konuşma yapanlara değinilmiş, ayrıca Çanakkale gazisi iki askerin kutlamaya katılmasının heyecan yarattığı eklenmiştir (Haber 11). Aynı sayıda H. Nadir Kızılok'un "Çanakkale Şehitlerine" başlıklı şiirine de yer verilmiştir. Bu şiirde şehitlerin kahramanlığı ve onlara duyulan toplumsal minnet duygusu kendisini hissettirir:

> "Tarihin kucağında kahramanca öldünüz
> Geleceğin taptığı geçmişiniz ün dolu
> Tözün umaylar gibi kalplere gömüldünüz
> Silinmez andacınız çünkü her şeyden ulu…" (Kızılok, 1936: 2).

Gazetenin yine 19 Mart 1936 tarihli sayısında "18 Mart Boğaz Savaşı Töreninde Kültür Direktörü Lâtif Öktem'in Verdiği Diyev" başlıklı haberde söz konusu konuşma metni yayımlanmıştır. Bu metinde düşmanların Türk ordusunu çok hafife aldıkları, ancak kahraman Türk ordusu karşısında başarısız oldukları anlatılmış, yazının sonunda ise Atatürk ile kahraman Türk askerlerine sevgi ve saygı sunulmuştur (Haber 12). Çanakkale gazetesinin 23 Temmuz 1936 tarihli sayısında Montreux (Montrö) Boğazlar Sözleşmesi'nin imzalanmasının ardından Çanakkale'ye Türk askerî birliklerinin yeniden girmesini anlatan "Askerleşen Çanakkale" başlıklı haberde, Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk'ten "Anafartalar kahramanı" olarak söz edilmiştir (Haber 13). Gazetenin 30 Temmuz 1936 tarihli sayısındaki "Ordunun Çelenkleri" başlıklı haberde, Türk ordusu adına bir komutan heyetinin, üzerinde "harpte kahramanca ölen erlere" yazan büyük çelenkleri Birinci Dünya Savaşı'nda ölen Türk, İngiliz, Alman ve Fransız askerlerinin mezarlarına koyduğu anlatılmıştır. Ayrıca habere göre törende Türk Hava Filosu bir gösteri yapmıştır (Haber 14). Çanakkale CHP Başkanı ve Çanakkale Valisi Nizami (Nizamettin) Ataker'in Montreux sonrası Çanakkale'nin askerleştirilmesi vesilesiyle ülke çapındaki bütün parti başkanlıklarına gönderdiği telgrafın metni ve ona gelen cevaplar, gazetenin 30 Temmuz, 6 Ağustos ve 20 Ağustos 1936 tarihli sayılarında "Boğazların Askerileştirilmesini Müjdeleyen Parti Başkanımız Vali Nizami Ataker'in Bütün Vilayetlere Çektiği Telyazısıyla Gelen Cevapları Sırasıyla Neşrediyoruz" başlıklı haberlerde verilmiştir. Bu telgrafında Ataker, Atatürk'ten "23 yıl önce harikalı zaferle Conkbayırı'nda kahramanca Boğaz'ı kapayan Ulu Önder" olarak söz etmiştir (Haber 15-17). Yine 6 Ağustos 1936 tarihli sayıda Abidin Daver'in "Çanakkale Atatürk Demektir…" başlıklı köşe yazısı yayımlanmıştır. Söz konusu yazıda Atatürk'ün Çanakkale Muharebeleri'ndeki cesareti ve üstün komuta yeteneği ile Türk askerlerinin kahramanlıkları övülmüştür (Daver, 1936: 1-2). Çanakkale gazetesinin Eylül 1936 sayılarında Çanakkale Muharebeleri'yle ilgili gündem, Britanya kralı VIII. Edward'ın ve TBMM heyetinin ziyaretleridir. Gazetenin 3 Eylül 1936 tarihli sayısında "Büyük ve Asil Misafirimiz" başlıklı haberde VIII. Edward'ın İstanbul'a gitmeden önce Çanakkale'ye uğrayacağı ve Seddülbahir'deki İngiliz mezarlığını ziyaret edeceği belirtilmiştir (Haber 18). Aynı sayıda yer alan "Mehmet Çavuş Anıtı'na Çelenk Koyacak B. M. M. Heyeti Geldi…" başlıklı uzun haberde, 30 Ağustos vesilesiyle yapılan bu ziyaret ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır. Heyet Çanakkale'ye geldikten sonra Kanlısırt'ın en yüksek noktası olan Cesarettepe'deki anıta çelenk koymuş, ardından çeşitli konuşmalar yapılmıştır. Bu konuşmalarda hem Türk askerinin kahramanlığı övülmüş hem de Atatürk'ün bu zaferin kazanılmasındaki çabaları özellikle vurgulanmıştır (Haber 19). Yine bu sayıdaki "Büyük Millet Meclisi'nin Mehmet Çavuş Anıtı'na Çelenk Koymaya Memur Heyet İstanbul'dan Belediye Reisimiz Osman Gürel'e Çektiği Telgraf Suretini Aynen Dercediyoruz" başlıklı haberde Heyet Başkanı, Meclis Başkan Vekili ve Konya Milletvekili Fikret Sılay'ın teşekkür telgrafı yayımlanmıştır (Haber 20). Kralın Çanakkale ziyareti, gazetenin 10 Eylül 1936 tarihli sayısındaki C. T. imzalı "Majeste İngiliz Kralı Aramızda…" başlıklı yazıda ayrıntılı bir biçimde anlatılmıştır. Yazıya göre VIII. Edward deniz yoluyla Çanakkale'ye geldiğinde Adatepe ve Kocatepe torpidobotları, Atatürk'ü temsilen Orgeneral Fahri (Fahrettin) Altay, Çanakkale Valisi Nizami Ataker ile Müstahkem Mevkii Komutanı General Hüsnü Kılkış tarafından karşılanmıştır. Kral ilk önce Seddülbahir'de karaya çıkarak arabayla İngiliz mezarlığını ziyaret etmiş ve her mezarı tek tek incelemiştir. Ardından kral Seddülbahir'den deniz yoluyla

Çanakkale Boğazı'na girmiş ve Müstahkem Mevkii'den yapılan top atışlarıyla karşılanmıştır. Sonrasında Kilye'de yeniden karaya çıkan VIII. Edward, Conkbayırı'ndaki İngiliz mezarlığını gezip Mehmet Çavuş Anıtı'na çelenk koymuş ve burada Türk şehitlerini anmış, gezi bitince İstanbul'a doğru yola çıkmıştır (C. T., 1936: 1). Çanakkale gazetesinin 1 Ekim 1936 tarihli sayısında Kestanbolulu Hasan'ın "Türk'ün Öz Bağrı" başlıklı şiiri yayımlanmıştır. Bu şiirinde Kestanbolulu Hasan, Çanakkale'yi "kahramanlar diyarı" olarak tanımlamış ve başlıkta olduğu gibi şiirin her dörtlüğünün son dizesinde "Sen öz Türk'ün öz bağrısın" ifadesini kullanmıştır (1936: 2). Gazetenin 5 Kasım 1936 tarihli sayısındaki "Cumhuriyet Bayramı" başlıklı haberde, bayram vesilesiyle bir heyetin Deniz, Hasan-Mevsuf, Mehmet Çavuş ve Erenköy Hava Şehitlikleri'ni ziyaret ettiği belirtilmiştir (Haber 21).

Çanakkale gazetesinde 1937 yılında Çanakkale Muharebeleri'yle ilgili ilk yazılar 24 Mart tarihli sayıda yayımlanmıştır. Öktem tarafından yazılan "18 Mart Zaferi" başlıklı uzun köşe yazısına göre 18 Mart günü sabah Hastane Bayırı ve Şehitlik Abidesi ile öğleden sonra Cumhuriyet Meydanı'nda yapılan törenlere vali vekili, komutanlar, subaylar, memurlar, askerî kıtalar, öğrenciler ve halk kesimi katılmıştır. Yazıda ayrıca törenlerde kimlerin konuştukları anlatılmış ve konuşmalarda Türk ordusunun kahramanlığının vurgulandığı kaydedilmiştir. Konuşmaların ardından askerî kıtalar ve öğrenciler tarafından yapılan resmigeçitten sonra ise tören sona ermiştir. Ayrıca Halkevi tarafından abideye çelenk konulduğu ve yine Halkevi'nde danslı bir eğlence düzenlendiği belirtilmiştir. Yazının devamında ise törende konuşma yapan kişilerden birisi olan Kültür Direktörü Öktem'in uzun konuşma metni aktarılmıştır. Bu konuşmada askerî güç bakımından daha üstün olan düşmanın Türk askerlerinin azmi, iman gücü ve temiz niyetleri sayesinde yenilgiye uğradıkları kahramanlık vurgulu ifadelerle anlatılmış, ayrıca Atatürk'ün Çanakkale Muharebeleri'yle ilgili bazı sözlerinden alıntılar yapılmıştır. Yazıda düşman kuvvetlerinin "haince" amaçlarına da değinilmiştir (Öktem, 1937b: 1-2). Bu sayıda Öktem'in başarılı Türk savunmasını övdüğü "18 Mart" başlıklı şiirine de yer verilmiştir (1937a: 1). Yine bu sayıda "Çanakkale Zaferi'nin Yıl Dönümü Münasebetiyle Büyüklerimize Çekilen Telgraflara Gelen Cevaplar" başlıklı haberde Başbakan İsmet İnönü'nün Çanakkale Vali Vekili ve CHP Çanakkale Başkanı Feyzi Gürel ile Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi Çakmak'ın Çanakkale Belediye Başkanlığına gönderdikleri kutlama-teşekkür telgrafları yayımlanmıştır (Haber 22). Söz konusu sayıda yayımlanan bir diğer şiir ise, Talât Yetkin tarafından kaleme alınmış olup "Şehit Mehmetçiğin Ruhuna Hitap" başlığını taşımaktadır ve burada Türk askerlerinin kahramanlığı uzun bir biçimde övülmüştür (1937a: 2). Gazetenin 8 Nisan 1937 tarihli sayısında Talât Yetkin'in "Çanakkale" başlıklı bir şiiri yayımlanmıştır. Bu şiirinde Yetkin, Çanakkale'nin Türk yurdunun kapısı ve kutsal bir yer olduğunu belirtmiş, ayrıca ileride orayı yeniden zorlamak isteyeceklerin başarısız olacağını vurgulamıştır (1937b: 1). Türk askerlerinin kahramanlığının ve verdiği zorlu mücadelenin övüldüğü bir başka şiir, Öktem tarafından "Anafartalar" başlığıyla kaleme alınmış ve aynı sayıda yayımlanmıştır (1937c: 1). Bu sayıda ayrıca Sevim Akyol'un "-18 Mart 1915- Türk Gençliğine Memleketimizin Şanlı Savaşlarından Bir Parça... Çanakkale Muharebeleri" başlıklı köşe yazısı basılmıştır. Söz konusu yazıda Akyol, önce Çanakkale Cephesi'nin açılma nedenlerini açıklamış, ardından 18 Mart Boğaz Muharebesi'nin öneminden söz etmiş, Türk askerlerinin kahramanlığını vurgulamış, ayrıca Mustafa Kemal'in buradaki muharebe alanlarında ünlenmeye başladığını belirtmiştir (1937: 2). Çanakkale gazetesinde 1937 yılı içerisinde Çanakkale Muharebeleri'ne değinen son yazı, 24 Haziran 1937 tarihli sayıda yayımlanan ve 20 Haziran 1937 tarihinde Öktem tarafından kaleme alınan "Mehmet Çavuş Anıtı Önünde" başlıklı şiirdir. Öktem bu şiirde Çanakkale Muharebeleri'nin ünlü kahramanlarından Mehmet Çavuş'un yiğitliğini övmüştür (1937ç: 1).

Çanakkale gazetesinde 1938 yılında Çanakkale Muharebeleri'yle ilgili yazıların yayımlandığı tek sayı, 18 Mart tarihli sayıdır. Bu sayıda İlhami Oğuz'un "18 Mart 1915" başlıklı uzun bir köşe yazısı yayımlanmıştır. Yazıda Türk askerlerinin kahramanlığına ve düşmanın hedeflerine değinildikten sonra 18 Mart Muharebesi oldukça ayrıntılı bir biçimde anlatılmıştır (Oğuz, 1938: 1-2). Aynı sayıdaki "18 Mart" başlıklı haberde ise Çanakkale gazetesi, 18 Mart Boğaz Muharebesi vesilesiyle Türk ordusunu kutlamıştır (Haber 23).

Çanakkale gazetesinde 1939 yılında Çanakkale Muharebeleri'yle ilgili ilk yazı, 23 Mart tarihli sayıdaki "18 Mart Çanakkale Zaferi'nin Yıl Dönümü Tesit Edildi" başlıklı haberdir. Haberde törenin Müstah-

kem Mevkii Komutanlığı tarafından düzenlendiği belirtilmiştir. Buna göre sabah komutanlık dairesinde vilayet ve belediye erkânı ile halkın katıldığı bir kutlama töreni yapılmıştır. Ardından bütün şehir halkı ve askerî kıtalar Cumhuriyet Meydanı'nda toplanmışlardır; Çanakkale Valisi Atıf Ulusoğlu ile Müstahkem Mevkii Komutanı General Ali Rıza Artunkal'ın katılımlarıyla Gazi Anıtı önünde tören başlamıştır. Konuşmalardan sonra askerî kıtalar ile öğrenciler bir resmigeçit yapmışlardır ve Gazi Anıtı'na çelenkler konulmuştur. Ardından törenin sona ermesiyle birlikte katılımcıların bir bölümü Deniz Şehitlikleri'ni, bir bölümü ise Hamidiye ve Hasan-Mevsuf Tabyaları Şehitlikleri'ni ziyaret etmişlerdir. Ayrıca Müstahkem Mevkii Komutanlığında Çanakkale'de bulunan emekli ve yedek subaylara ziyafet verilmiştir. Kutlamalar dolayısıyla şehrin tamamı bayraklarla süslenmiş ve gece gemiler projektörleriyle havayı aydınlatmıştır. Yine gece olduğunda İstiklal Okulu'nda düzenlenen müzikli bir toplantıya şehrin önde gelen kişileri aileleriyle birlikte katılmışlardır. 18 Mart'ın aynı zamanda Köylüler Bayramı olması nedeniyle törenlere köylüler de katılmışlardır (Haber 24). Çanakkale gazetesinin 1930'lu yıllarda basılan sayılarında Çanakkale Muharebeleri'ne değinen son yazı, 10 Kasım 1939 tarihli sayıda yayımlanmıştır. Çanakkale Halkevi Başkanı Halil Dilmaç tarafından kaleme alınan ve "Ebedi Şef'in Hayata Gözlerini Kapadığı Günün Yıl Dönümü Münasebetiyle..." başlığını taşıyan bu köşe yazısının bir yerinde; Çanakkale Cephesi'nde önce düşmanların Boğaz'ı zorladıkları, ancak başarılı olamayınca karadan saldırmak amacıyla Anafartalar'a çıktıkları ve burada Anafartalar Kumandanı Atatürk tarafından yenilgiye uğratıldıklarına değinilmiştir (1939: 2-3).

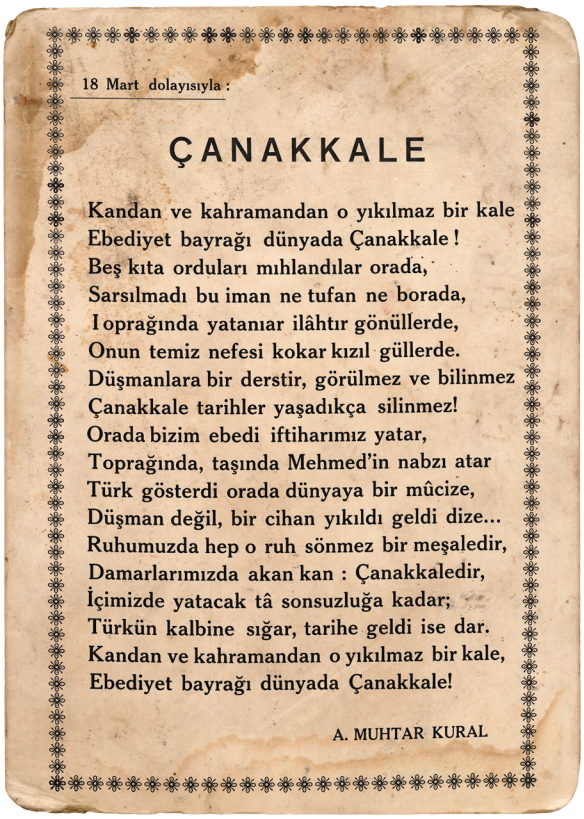
Çanakkale gazetesinde 1943 yılı içerisinde Çanakkale Muharebeleri'yle ilgili tek haber, gazetenin 19 Mart tarihli sayısında "18 Mart Zaferi'nin Yıl Dönümü Münasebetiyle Cumhuriyet Alanı'nda Yapılan Tören" başlığıyla basılmıştır. Haberde 18 Mart Zaferi'ni kutlamak için Cumhuriyet Meydanı'nda düzenlenen tören ayrıntılarıyla anlatılmış, protokolden kimlerin ve hangi toplulukların katıldıklarının listesi verilmiş, ayrıca Dardanos'taki şehitliğe yapılan ziyarete değinilmiştir (Haber 25). Aynı sayıda H. Nadir Kızılok ve Ahmet Angın'ın 18 Mart Zaferi münasebetiyle kaleme aldıkları ve kahramanlık vurguları içeren "Çanakkale Şehitlerine" başlıklı kısa bir şiire de yer verilmiştir (1943: 1).

Çanakkale gazetesinde 1945 yılı içerisinde Çanakkale Muharebeleri'yle ilgili ilk haber, gazetenin 9 Mart 1945 tarihli sayısında "18 Mart Zaferi'nin Yıl Dönümü" başlığıyla sunulmuştur. Bu kısa haberde 18 Mart Zaferi'nin 30. yıl dönümü vesilesiyle Cumhuriyet Meydanı'nda düzenlenecek törene kimlerin katılacağı sayılmış, şehitliklerin ziyaret edileceği belirtilmiş, ayrıca törenin ayrıntılarının sonradan verileceği eklenmiştir (Haber 26). Gazetenin 19 Mart 1945 tarihli sayısındaki "18 Mart 1915 Savaşı'nın Yıl Dönümü Münasebetiyle Şehrimizde Yapılan Şehitler İhtifali" başlıklı kısa haberde de Halkevi'nde toplanan heyetin dışarıdan gelen üniversite öğrencileriyle birlikte Cumhuriyet Meydanı'nda bir tören düzenledikleri ve ardından şehitliklere gittikleri anlatılmıştır (Haber 27).

Çanakkale gazetesinin 1947 yılı sayılarında Çanakkale Muharebeleri'yle ilgili ilk haber 14 Mart 1947 tarihli sayıda çıkmıştır. "18 Mart Zaferi" başlıklı kısa haberde zaferden ve tarihî öneminden söz edilmiştir. Bu haberde Osmanlı İmparatorluğu'na değinilmesi ilgi çekicidir, zira gazetenin Çanakkale Muharebeleri'yle ilgili diğer haberlerinde bu vurgunun pek fazla yapılmadığı görülmektedir (Haber 28). Çanakkale Valisi Ferit Nomer tarafından ayrıntılı bir biçimde kaleme alınan tören programı da "18 Mart Zaferi Münasebetiyle Şehrimizde Yapılacak Tören Programını Aşağıda Aynen Basıyoruz" başlıklı haberde sunulmuştur (1947: 1). Gazetenin 21 Mart 1947 tarihli sayısındaki "18 Mart Zaferi Münasebetiyle Cumhuriyet Alanı'nda Çok Büyük ve Parlak Bir Tören Yapıldı" başlıklı haberde tören betimlenmiş, kimlerin katıldığı ve nasıl bir heyecan oluşturduğu anlatılmıştır (Haber 29). Aynı sayıda yer alan "Sayın Valimizin Üniversiteli Gençlere Hitabesi" başlıklı haberde Ferit Nomer'in 18 Mart Zafer Töreni vesilesiyle Çanakkale'ye gelen üniversite öğrencilerine orduevinde verdiği konuşmanın içeriği aktarılmıştır (Haber 30). Aynı sayıda Tekirdağ Valisi Burhanettin Teker'in "Çanakkale Belediye Başkanlığına - 18 Mart Zaferi Münasebetiyle Tekirdağ Valisinin Telyazısı" başlıklı kutlama telgrafı yayımlanmıştır (1947: 1). Yine aynı sayıda Dr. Fazıl Güven'in "Asil Kan" başlıklı şiirine yer verilmiştir. Bu şiirinde Güven, 18 Mart Zaferi kutlamalarına gelen üniversite gençlerini övmüştür (1947: 1). Gazetenin 28 Mart 1947 tarihli sayısındaki "18 Mart Zaferi Münasebetiyle Sayın İnönü'nün ve Başbakanın Telyazıları" başlıklı haberde Cumhurbaşkanı İsmet İnönü ve Başbakan Recep Peker'in kutlama telgrafları yayımlanmıştır (Haber

31). Çanakkale gazetesinin 16 Mayıs 1947 tarihli sayısında Necmeddin Karakayan'ın "Boğaz Toprağı Başkente Giderken" başlıklı köşe yazısı yayımlanmıştır. Karakayan bu yazısında, 19 Mayıs kutlamaları vesilesiyle Ankara'ya götürülecek Çanakkale toprağının muharebeler dolayısıyla kutsal olduğunu vurgulamış, ayrıca toprağı götürecek atletleri övmüştür (1947: 1-2). Gazetenin 1947 yılında basılan sonraki sayılarında Çanakkale Muharebeleri'ne daha ziyade şiirlerde değinildiği görülmektedir. Baha Akar'ın 30 Ağustos 1947 tarihli sayıda basılan "Çanakkale" şiirinde şehitlerden söz edilmiştir (1947: 2). A. Hayri Samangül, gazetenin 12 Eylül 1947 tarihli sayısında yayımlanan "Kale" başlıklı akrostiş tarzı kısa şiirinde şehitlere ve anıtlara değinmiştir (1947: 2). Gazetenin 21 Kasım 1947 tarihli sayısında ise Cahit Aksoy'un "Çanakkale" başlıklı şiirine yer verilmiştir. Bu şiirinde Aksoy, Çanakkale şehitlerine ve muharebelerin tarihî önemine değinmiş, Çanakkale'yi "Türk'ün göz bebeği", "Gazi'nin gülü" ve "kahraman kâbesi" gibi ifadelerle betimlemiş, şiirini de "Çanakkale Geçilmez" ifadesiyle bitirmiştir (1947: 1). Etem Övül tarafından yazılan benzer bir şiir, Çanakkale gazetesinin 28 Kasım 1947 tarihli sayısında yayımlanmıştır. Övül'ün 26 Kasım Gelibolu'nun Kurtuluşu münasebetiyle yazdığı ve "Mehmed'den Gelibolu'ya" başlığını taşıyan bu şiirinde Gelibolu Yarımadası "Türk'ün kâbesi" ve "Türk'ün mâbedi" olarak tanımlanmış, bu topraklara yeniden göz koyacaklarla mücadele edileceği belirtilmiştir (1947b: 1).

Çanakkale gazetesinde 1948 yılı içerisinde Çanakkale Muharebeleri'nden söz eden ilk haber 19 Mart 1948 tarihli sayıda basılmıştır. "18 Mart Münasebetiyle Cumhuriyet Alanı'nda Çok Büyük ve Parlak Bir Tören Yapıldı" başlıklı haberde törenin nasıl yapıldığı anlatılmış, Çanakkale halkından binlerce kişinin katıldığı ve üniversite öğrencilerinin ayrı bir grup olarak geldikleri belirtilmiştir (Haber 32). Bu sayıdaki "Milletvekillerimiz Şehrimizde" ve "Genç Üniversiteliler Şehrimizde" başlıklı iki haberde, 18 Mart Zafer Töreni'ne katılmak için Çanakkale'ye gelen CHP milletvekilleri ve üniversite öğrencilerinin ziyaretlerine değinilmiştir (Haber 33-34). "18 Mart Zaferi Münasebetiyle Çanakkale Gençliğinin Gazilere Çayı" başlıklı haberde, Cumhuriyet Meydanı'nda Çanakkaleli gençlerin savaş gazilerine verdikleri çaydan, gazilerin ve gençlerin etkileyici konuşmalarından, ayrıca şehitliklere yapılan ziyaretlerden söz edilmiştir (Haber 35). Aynı sayıda A. Cevdet Tanyel'in "18 Mart" başlıklı köşe yazısı yayımlanmıştır. Tanyel bu yazısında cephenin açılma nedenlerini anlatmış ve zaferin Türk ordusunun kahramanlığıyla kazanıldığını vurgulamıştır (1948: 1-2). Yine bu sayıda Dr. Fazıl Güven'in Çanakkale Zaferi'nden söz eden "Çanakkale" başlıklı şiiri basılmıştır (1948: 1).

18 Mart dolayısıyla :

ÇANAKKALE

Kandan ve kahramandan o yıkılmaz bir kale
Ebediyet bayrağı dünyada Çanakkale !
Beş kıta orduları mıhlandılar orada,
Sarsılmadı bu iman ne tufan ne borada,
Toprağında yatanlar ilâhtır gönüllerde,
Onun temiz nefesi kokar kızıl güllerde.
Düşmanlara bir derstir, görülmez ve bilinmez
Çanakkale tarihler yaşadıkça silinmez!
Orada bizim ebedi iftiharımız yatar,
Toprağında, taşında Mehmed'in nabzı atar
Türk gösterdi orada dünyaya bir mûcize,
Düşman değil, bir cihan yıkıldı geldi dize...
Ruhumuzda hep o ruh sönmez bir meşaledir,
Damarlarımızda akan kan : Çanakkaledir,
İçimizde yatacak tâ sonsuzluğa kadar;
Türkün kalbine sığar, tarihe geldi ise dar.
Kandan ve kahramandan o yıkılmaz bir kale,
Ebediyet bayrağı dünyada Çanakkale!

A. MUHTAR KURAL

A.Muhtar Kural'ın "Çanakkale" şiiri

Gazetenin 25 Mart 1948 tarihli sayısında Arif Eke'nin "18 Mart'ın İstikbali" başlıklı köşe yazısına yer verilmiştir. Bu yıl 18 Mart Zaferi'nin eskisine göre daha parlak kutlandığını söyleyen Eke, beş yıldır törenlere katıldığını belirtmiş, babasının Çanakkale Cephesi'nde Kilitbahir'de görev yaptığını ve kendisi küçükken babasının orada bulunduğunu, komşularının şehit veya gazi olduklarını öğrendiğinde üzüldüğünü ve babasının bir an önce dönmesi için bildiği bütün duaları okuduğunu yazmıştır. Büyüdüğünde ise Çanakkale onun için kutsallaşmış ve "kâbeleşmiştir". Yazısının devamında Eke, hâlâ hayatta olan Çanakkale gazilerinden dinlediklerinden de söz etmiş, zaferin Türk kahramanlığıyla kazanıldığını vurgulamış, ayrıca ülke topraklarına göz dikecek düşmanlara benzer bir yenilgi yaşatılacağını eklemiştir (1948: 1). "18 Mart Zaferi Münasebetiyle Sayın Cumhurbaşkanımızın ve Büyüklerimizin Telyazıları" başlıklı haberde Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, Başbakan Hasan Saka ve Genelkurmay İkinci Başkanı Korgeneral Muzaffer Tuğsavul'un kutlama telgrafları yayımlanmıştır (Haber 36). Aynı sayıda "18 Mart Münasebetiyle Tekirdağ Valisiyle Belediye Başkanlığı Arasında Teati Olunan Telgraflar" başlıklı haberde Tekirdağ Valisi Burhanettin Teker ve Çanakkale Belediye Başkanı Naci Dura'nın karşılıklı kutlama ve teşekkür telgrafları basılmıştır (Haber 37). Çanakkale Milletvekili Nurettin Önen'in radyodan verdiği konferansın metni de "18 Mart Münasebetiyle Çanakkale Milletvekili Nurettin Önen'in O Gün Radyoda Yayınlanan Konferansı" başlıklı haber içerisinde yayımlanmıştır. Önen bu konuşmasında Çanakkale Boğazı'nda İlkçağ döneminde pek çok tarihî olayın yaşanmasına karşılık, bunların hepsinin 1915'teki zaferle çocuk oyuncağı gibi kaldığını belirtmiş, zaferin Türk kahramanlığının eseri olduğunu vurgulamış, ayrıca muharebenin nedenlerini anlatmıştır (Haber 38). Yine aynı sayıda A. Muhtar Kural'ın 18 Mart Zaferi dolayısıyla kaleme aldığı "Çanakkale" başlıklı şiirine yer verilmiştir. Bu şiirinde Kural, zaferin Türk askerinin kahramanlığıyla kazanıldığını vurgulamıştır (1948: 1). Gazetede 18 Mart'la ilgili yayımlanan bir başka kutlama telgrafi ise Genelkurmay Başkanı Orgeneral Salih Omurtak'a aittir. Söz konusu telgraf, gazetenin 2 Nisan 1948 tarihli sayısında "18 Mart Zaferi Münasebetiyle Genelkurmay Başkanımızın Telyazıları" başlıklı haberde verilmiştir (Haber 39). Çanakkale gazetesinin 30 Nisan 1948 tarihli sayısında "İngiliz Mezarlıklarını Ziyaret Eden Anzak Heyeti Ordu Evimizde Misafir Edildi" başlıklı bir haber yayımlanmıştır. Habere göre Anzak Günü dolayısıyla Avustralya, Yeni Zelanda ve Britanya İmparatorluğu'nun diğer yerlerinden gelen bir heyet 24 Nisan günü Çanakkale'ye ulaşmış, Arıburnu'ndaki mezarlıkta ayin yapmış, ayrıca diğer İngiliz mezarlıklarını ve Mehmetçik Abidesi'ni ziyaret etmiştir. Ertesi gün ise heyet, Seddülbahir'deki İngiliz ve Fransız mezarlıklarına da uğrayarak Çanakkale Valisi'ni ziyaret etmiş, mezarlıkların bakımlı olmasından duydukları memnuniyeti dile getirmiştir (Haber 40). 1946 ve 1947'deki 19 Mayıs kutlamalarında İsmet İnönü'ye sunulmak için Çanakkale'den toprak götürme uygulaması, gazetenin 7 Mayıs 1948 tarihli sayısındaki "19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı Münasebetiyle Milli Şef'e Sunulacak Çanakkale Toprağı 13 Mayıs'ta Yola Çıkarılacak" başlıklı habere göre bu yıl tekrarlanacaktır. Ancak buradaki haberde Çanakkale Muharebeleri'ne doğrudan değinilmemiştir (Haber 41). Ne var ki bu vurgu, gazetenin 14 Mayıs 1948 tarihli sayısında "Sayın İnönü'ye Sunulacak Çanakkale Toprağı - Bu Münasebetle Cumhuriyet Alanı'nda Bir Tören Yapıldı" başlıklı haberde yapılmıştır. Habere göre söz konusu toprak, Atatürk'ün Anafartalar Muharebesi'ni yönettiği Kemalyeri'nden alınarak Çanakkale'ye getirilmiş ve Cumhuriyet Meydanı'nda yapılan bir törenle Ankara'ya gönderilmek üzere bisikletçilere teslim edilmiştir (Haber 42). Gazetenin aynı sayısındaki "Haftalık Spor Haberleri" köşesinde de aynı olaydan "Çanakkale Sınır Toprağı Balıkesirlilere Teslim Edildi" başlıklı haberde kısaca söz edilmiştir (Haber 43). Çanakkale gazetesinin 21 Mayıs 1948 tarihli sayısında verilen "İngiltere'nin Ankara Büyükelçisi Şehrimizde - Harp Mezarlıklarını ve Trova'yı Ziyaret Ettiler" başlıklı haberde, adı verilmeyen Britanya Büyükelçisi'nin Çanakkale'ye gelerek 20 Mayıs günü Gelibolu Yarımadası'ndaki savaş mezarlıklarını ziyaret ettiği ve mezarlıkların bakımlı olmasından duyduğu memnuniyeti Çanakkale Valisi'ne aktardığı belirtilmiştir (Haber 44). Gazetenin 28 Mayıs 1948 tarihli sayısında, Nisan ayında Gelibolu Yarımadası'nı ziyaret etmiş olan heyetin başkanı Korgeneral Moreshead'in Çanakkale Valisi Ferit Nomer'e gönderdiği teşekkür mesajı "Harp Mezarlıklarını Ziyaret Eden Anzak Heyeti Başkanının Valimize Teşekkürü" başlıklı haberde yayımlanmıştır (Haber 45). Çanakkale gazetesinin 4 Haziran 1948 tarihli sayısındaki "İkinci Müessif Bir Kayıp" başlıklı haberde, Birinci Dünya Savaşı sırasında Çanakkale Cephesi'nde savaşmış olan emekli İstihkâm Albayı İbrahim Erkerman'ın ölümü duyurulmuştur (Haber 46).

Çanakkale gazetesinde 1949 yılı içerisinde Çanakkale Muharebeleri'yle ilgili ilk haber 18 Mart tarihli sayıda basılmıştır. Bu sayıdaki "18 Mart Zaferi'nin Münasebetiyle Bugün Cumhuriyet Alanı'nda Parlak ve Manalı Bir Tören Yapılacak" başlıklı haberde, törenin programı ayrıntılı bir şekilde verilmiştir (Haber 47). "18 Mart Zaferi ve Yüksek Tahsil Gençliği" başlıklı haberde, törene katılmak için İstanbul'dan gelecek olan üniversite öğrencilerinin nutuklar okuyacakları, ardından da şehitlikleri ve tabyaları ziyaret edecekleri belirtilmiştir (Haber 48). Aynı sayıda A. Cevdet Tanyel tarafından yazılan "18 Mart Zaferi" başlıklı köşe yazısında zafer konu edilmiş, bu çerçevede Türklük ve kahramanlık vurgusu oldukça yoğun bir biçimde yapılmıştır (1949: 1). İznikli Topçu Kıdemli Yüzbaşı Alâattin Yavaş'ın Mehmetçiğe ithafen yazdığı benzer içerikli "18 Mart" şiiri de yine bu sayıda basılmıştır (1949: 1). 18 Mart günü kötü havaya rağmen yapılan tören, gazetenin 25 Mart 1949 tarihli sayısında "18 Mart Töreni ve Üniversiteliler" başlıklı haberde ayrıntılı bir biçimde anlatılmıştır (Haber 49). Ayrıca Tekirdağ Valisi Burhanettin Teker'in Çanakkale Belediye Başkanı Naci Dura'ya gönderdiği kutlama telgrafı, bu sayıda "18 Mart Zaferi ve Tekirdağ Valisinin Telyazıları" başlıklı haberde yayımlanmıştır (Haber 50). Çanakkale gazetesinin 1 Nisan 1949 tarihli sayısında, "Çanakkale Milletvekili Niyazi Çıtakoğlu'nun 18 Mart Zaferi Münasebetiyle Radyodaki Konuşması" başlıklı haberde, söz konusu uzun konuşma metni verilmiştir (Haber 51). Ankara Üniversitesi Talebe Birliği ve İstanbul Teknik Üniversitesi Talebe Birliği'nin 18 Mart törenine katılan temsilcilerine gösterilen ilgiye teşekkür etmek amacıyla Çanakkale Valisi Ferit Nomer'e gönderdikleri iki telgraf, aynı sayıda "18 Mart Zaferi Münasebetiyle Ankara ve İstanbul Üniversiteleri Gençliğinin Valimize Teşekkürleri" başlıklı haberde sunulmuştur (Haber 52). Türkiye Millî Talebe Federasyonu'nun valiye gönderdiği benzer bir telgraf, gazetenin 8 Nisan 1949 tarihli sayısında "18 Mart Zaferi Münasebetiyle Türkiye Millî Talebe Federasyonu'nun Valimize Teşekkürleri" başlıklı haberde basılmıştır (Haber 53). 1940'lı yılların sonlarında 19 Mayıs vesilesiyle Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'ye Atatürk'ün Kemalyeri'ndeki karargâhından toprak götürülmesi uygulamasının 1949'da bir önceki yılla aynı şekilde yapılacağı, Çanakkale gazetesinin 29 Nisan 1949 tarihli sayısındaki "Çanakkale'den Gidecek Sınır Toprağı" başlıklı haberde anlatılmıştır (Haber 54). Bu uygulamanın 13 Mayıs günü Cumhuriyet Meydanı'nda düzenlenen bir törenin ardından gerçekleştirildiği, gazetenin 13 Mayıs 1949 tarihli sayısındaki "Büyük Çanakkale'den Sınır Toprağı Yola Çıkarıldı" başlıklı haberde yazılmıştır (Haber 55). Gazetenin 9 Eylül 1949 tarihli sayısında basılan "İngiliz Akdeniz Filosu Başkomutanı ve İngiliz Sefiri Seddülbahir Mezarlıklarını Ziyaret Ettiler" başlıklı haberde söz konusu ziyaret ayrıntılı bir şekilde aktarılmıştır (Haber 56). Çanakkale gazetesinin 25 Kasım 1949 tarihli sayısında İlk Öğretim Müfettişi Etem Övül'ün "Güzel Gelibolu'nun Kurtuluşu" başlıklı köşe yazısına yer verilmiştir. Bu yazıda Gelibolu'nun tarihine değinilmiş, bağımsızlık ve Türklük vurgusu yoğun bir şekilde somutlaşmış, yazı boyunca Çanakkale Muharebeleri'ne temas edilmiştir (Övül, 1949: 1). Benzer üsluplu ve içerikli bir yazı, gazetenin 2 Aralık 1949 tarihli sayısında "Gelibolu Kurtuluş Günü" başlığıyla yayımlanmıştır ki bu, 1940'lı yıllarda Çanakkale gazetesinde Çanakkale Muharebeleri'ne değinen son metindir (Haber 57).

Çanakkale gazetesinde 1952 yılı içerisinde Çanakkale Muharebeleri'yle ilgili ilk haber, gazetenin 19 Ocak tarihli sayısında "Üç Genel Meclis Üyesinin Mühim Bir Teklifi - Büyük Bir Zafer Abidesinin Kurulmasını İstiyorlar - Teklif İttifakla Kabul Edildi" başlığıyla çıkmıştır. Haberde il genel meclisinde Bigalı üyelerden Zühtü Zeren, Ali Suda ve İsmail Yöner'in Çanakkale'de büyük bir zafer abidesinin yapılmasıyla ilgili sundukları takrirden söz edilmiş ve ardından takririn metni olduğu gibi aktarılmıştır. Metinde özellikle yenik düşmanların anıtlarının çok gösterişli olmasına ve bu yüzden bazı ziyaretçilerin yenik tarafla muzaffer tarafı karıştırmalarına karşılık, muzaffer taraf olan Türklere ait böyle bir anıt olmamasının büyük bir eksiklik olduğu vurgulanmıştır (Haber 58). Gazetenin 8 Mart 1952 tarihli sayısındaki "18 Mart Zaferi'nin Yıl Dönümü - Bu Münasebetle Cumhuriyet Alanı'nda Parlak Bir Tören Yapılacaktır - Bu Törene Yüksek Tahsil Gençliği de Katılacaktır" başlıklı haberde zaferin 37. yıl dönümü vesilesiyle Cumhuriyet Meydanı'nda bir tören yapılacağı belirtilmiştir. Habere göre törende günün anlam ve önemini aktaran nutuklar okunacak, bütün üniversiteleri temsilen 50 kişilik bir öğrenci grubu Çanakkale'ye gelerek törene katılacak, ayrıca muharebe alanlarını ve şehitlikleri ziyaret edecektir (Haber 59). Çanakkale'nin 15 Mart 1952 tarihli sayısında çıkan "Vatan Gazetesi 18 Mart Zaferi Münasebetiyle Fevkalade Bir Nüsha Çıkarıyor" başlıklı haberde, bir önceki hafta şehri ziyaret eden Vatan gazetesi başyazarı Ahmet Emin Yalman'dan öğrenildiği kadarıyla, söz konusu gazetenin 18 Mart Zaferi vesilesiyle özel bir sayı

basacağı aktarılmıştır. Haberin devamında, pek çok yazıdan oluşacak bu özel sayının Çanakkale'de memnuniyet yarattığına da değinilmiştir (Haber 60). Gazetenin aynı sayısında Çanakkale Valiliğinden gelen "18 Mart 1915 Çanakkale Zaferi'nin 37'nci Yıl Dönümü Kutlama Programı" başlıklı bir yazı yayımlanmış, burada Cumhuriyet Meydanı'nda yapılacak tören boyunca millî marş okunması, çelenk bırakılması, nutukların verilmesi, resmigeçitlerin yapılması, şehitliklerin ziyaret edilmesi gibi prosedürlerin nasıl yerine getirileceği ayrıntılı bir biçimde anlatılmıştır (Haber 61). Çanakkale gazetesinin 22 Mart 1952 tarihli sayısında 18 Mart Muharebesi'yle ilgili çok sayıda basılı malzeme bulunmaktadır. "18 Mart Zaferi'nin Yıl Dönümü" başlıklı haberde Cumhuriyet Meydanı'nda yapılan tören ayrıntılı ve heyecanlı bir üslupla anlatılmış, ayrıca törene Millî Eğitim Bakanı Tevfik İleri, Çanakkale Valisi Safaeddin Karanakçı, milletvekilleri, üniversiteleri temsil eden bir topluluk, askerî birlikler, öğrenciler ve kalabalık bir halk kitlesinin katıldığı belirtilmiştir. Haberde yapılan bir diğer vurgu ise, 18 Mart Zaferi'nin maneviyatın maddiyata galip geldiği bir muharebe olmasıdır (Haber 62). "Millî Eğitim Bakanımız Şehrimizde" başlıklı haberde Tevfik İleri'nin tören vesilesiyle şehri ziyareti, törende verdiği heyecanlandırıcı nutuk, Hasan-Mevsuf Şehitliği'ne yaptığı ziyaret ve sonrasında ilde yaptığı diğer faaliyetlerden söz edilmiştir (Haber 63). "Millî Eğitim Bakanımız Tevfik İleri ve Üniversiteli Gençler, Hasan, Mevsuf, Nara Şehitliklerini Ziyaret Ettiler" başlıklı haberde de bakanın bu yerleri ziyaretinden ve Hasan-Mevsuf Şehitliği'nde verdiği nutuktan bahsedilmiş, ayrıca 18 Mart Muharebesi'nde burada yaşanan olaylar anlatılmıştır (Haber 64). 18 Mart Muharebesi sırasında Anadolu Hamidiye İstihkâm Kumandanı Yüzbaşı olarak görev yapmış olan S. Sırrı Kayaalp'in Vatan gazetesinde yazdığı "Bir Çanakkale Gazisi Yazıyor: 18 Mart; Azim ve İmanın, Çelik Kalelerden Kuvvetli Olduğunu Gösterdi" başlıklı köşe yazısının bir kopyasına Çanakkale gazetesinin söz konusu sayısında tam bir sayfa ayrılmıştır. Kayaalp yazısında Çanakkale Cephesi'nin açılmasından itibaren başlayan bombardımanlara kısaca değindikten sonra "18 Mart Deniz Muharebesi", "Donanma Boğaz'a Giriyor", "Gemilere Mermiler İsabet Ediyor", "İstihkâmın Hâli", "Bouve Batıyordu", "Donanma Çekiliyor", "Bir Kahramanlık Menkıbesi" ve "Nusret Mayın Gemisi'nin Şeref Hissesi" alt başlıkları içerisinde hem komutanı olduğu Anadolu Hamidiyesi Tabyası'nda hem genel olarak muharebe günü Çanakkale Boğazı'nda yaşananları kendi gördükleri, duydukları ve okuduklarından yola çıkarak sade bir dille anlatmıştır (1952: 2). Gazetenin 12 Nisan 1952 tarihli sayısında yer alan "Jandark Gemisi Sularımızda" başlıklı haberde, Fransız donanmasına ait Jandark (Jeanne d'Arc) eğitim gemisinin Fransız mezarlıklarını ziyaret etmek amacıyla 9 Nisan günü Çanakkale açıklarına geldiği belirtilmiştir. Habere göre Fransa'nın Türkiye Büyükelçiliği Müsteşarı M. Wappler, eşi ile Ateşemiliter Tattou gemiden inerek Morto Koyu'nda karaya çıkmışlar ve burada Eceabat Kaymakamı İbrahim Ergun, Vilayet Maiyet Memuru Kemal Şenol ile Kolordu Kurmay Başkanı Orhan Türkkan tarafından karşılanmışlardır. Misafirler sırasıyla Fransız mezarlığı, Nuri Yamut Anıtı ve Seddülbahir'deki İngiliz bahriye mezarlığını ziyaret ederek hepsine çelenk bırakmışlardır. Ziyaretler bitince de Fransız misafirler gemiye binip Çanakkale'ye geçmişlerdir (Haber 65). Çanakkale gazetesinin 26 Nisan 1952 tarihli sayısında, 22 Nisan günü Çanakkale'yi ziyaret eden Adnan Menderes'in bu ziyaret sırasında Çanakkale halkına hitaben yaptığı konuşma, "Başbakan A. Menderes'in Hitabesi" başlığıyla verilmiştir. Hitabesinde Menderes, Çanakkale'ye ilk kez geldiği için heyecanlı olduğunu belirtmiş ve muharebelere kısaca değinerek önemini vurgulamıştır (Haber 66). Gazetenin aynı nüshasında ayrıca Menderes'le birlikte Çanakkale'ye gelen TBMM Başkanı Refik Koraltan'ın Çanakkale halkına hitaben yaptığı konuşma, "B. M. M. Başkanı R. Koraltan'ın Hitabesi" başlığıyla sunulmuştur. Bu konuşmada Koraltan, Çanakkale Muharebeleri'nin nasıl önemli ve büyük bir zafer olduğundan söz etmiş, ayrıca Mustafa Kemal'e değinerek Türk milletinin bu muharebelerde onun komutası altına girme mutluluğuna kavuştuğunu belirtmiştir (Haber 67). Çanakkale gazetesinin 3 Mayıs 1952 tarihli sayısında "Avustralya Komiseri İngiliz ve Fransız Mezarlıklarını Ziyaret Etti" başlıklı çok kısa bir haberde Avustralya'nın Türkiye'deki Yüksek Komiseri Sir Thomoos Doblio Vhitoo'nun (Sir Thomas Walter White) Çanakkale'ye geldiği, valiyi ziyaret ettikten sonra Fransız ve İngiliz mezarlıklarını gezdiği belirtilmiştir (Haber 68). Gazetenin 12 Temmuz 1952 tarihli sayısında "Bayındırlık Bakanımız Gelibolu'da" başlığıyla verilen habere göre Bayındırlık Bakanı Kemal Zeytinoğlu Gelibolu'ya gelmiş, ardından Çanakkale Valisi Safaeddin Karanakçı, Kolordu Komutanı ve valinin davetiyle İstanbul'dan gelen profesörlerden oluşan bir heyetle birlikte Mehmetçik Abidesi'ni ve şehitlikleri ziyaret etmiştir (Haber 69). Söz konusu ziyarete gazetenin aynı sa-

yısındaki "Çanakkale'de Üniversite Haftası" başlıklı haberde de değinilmiş, misafir gelen profesörlerin 10 Temmuz günü Eceabat'a geçerek muharebe alanlarını ve Mehmetçik Abidesi'ni ziyaret ettikleri belirtilmiştir (Haber 70). Gazetenin 19 Temmuz 1952 tarihli sayısında ise iki farklı ziyaret haberi yer almıştır. Bunlardan ilki "Ulaştırma Bakanımız Gelibolu'da" başlığını taşımakta olup, Gelibolu'yu ziyaret eden Ulaştırma Bakanı Seyfi Kurtbek'in Mehmetçik Abidesi'ne de uğradığını kısaca anlatmıştır (Haber 71). "İstanbul Rum Patriki Çanakkale'ye Geliyor" başlığını taşıyan diğer haberde ise Ethanagoras'ın (Athenagoras) Ağustos'un ikinci haftasında Çanakkale'ye gelerek Mehmetçik Abidesi'ne çelenk koyacağı belirtilmiştir (Haber 72). Çanakkale gazetesinin 26 Temmuz 1952 tarihli sayısında Cumhuriyet gazetesinden nakledilen "Çanakkale'ye Tertip Olunan Gezi" başlıklı haberde, İngiltere Başkonsolosu'nun mektupla 1. Ordu Temsil Bürosu'na bildirdiğine göre 10 Ağustos'ta Avustralya, Yeni Zelanda ve Birleşik Krallık'tan gelecek bir grubun Çanakkale muharebe alanlarına bir gezi yapacağı belirtilmiş, ayrıca haberin devamında söz konusu mektubun metni aktarılmıştır (Haber 73). Gazetenin 2 Ağustos 1952 tarihli sayısında yer alan "Turing Kulübün Gardenpartisi - Ç. kalelilerin Mehmetçik Abidesi'ne İlk Yardımı" başlıklı haberde, o gece Turing Kulübü'nün bahçesinde düzenlenecek gardenpartisinin bütün gelirlerinin Mehmetçik Abidesi inşaatına bağışlanacağı belirtilmiştir (Haber 74). 9 Ağustos 1952 tarihli sayıdaki "Mehmetçik Abidesi ve Harp Sahaları Ziyaret Edilecek" başlıklı habere göre 11 Ağustos günü aralarında askerî komutanlar, gaziler, yabancı askerler ile basın-yayın mensuplarından oluşan kalabalık bir grup, İstanbul'dan kalkacak bir vapurla Çanakkale'ye geleceklerdir. Grup Mehmetçik Abidesi, Conkbayırı, Alçıtepe ve çeşitli muharebe alanlarını gezip sonrasında İstanbul'a dönecektir (Haber 75). Söz konusu ziyaretin ayrıntıları, gazetenin 16 Ağustos 1952 tarihli sayısındaki "Mehmetçik Abidesi'ni ve Savaş Alanlarını Ziyaret - İstanbul'dan 420 Kişilik Bir Kafile Geldi" başlıklı haberde verilmiştir (Haber 76). Gazetenin aynı sayısındaki "Bolu Milletvekili General Fahri Belen Şehrimizde" başlıklı haberde de Fahri Belen'in Gelibolu'daki muharebe sahalarını ziyaret ettiğine kısaca değinilmiştir (Haber 77). Çanakkale gazetesinin 23 Ağustos 1952 tarihli sayısındaki "Gelibolu Belediyesinin Arıburnu'nda Okuttuğu Mevlidinebevi" başlıklı haberde, binlerce vatandaşın bu mevlide katıldığı belirtilmiş ve hem dinî duygulara hem kahramanlık kavramına atıf yapılmıştır (Haber 78). Gazetenin 20 Eylül 1952 tarihli sayısında yer alan "Çanakkale Abidesi Alçıtepe'de Kurulacak" başlıklı haberde, bölgede yapılan keşiflere göre abidenin Seddülbahir-Kirte bölgesinin en yüksek noktası olan Alçıtepe'ye yapılmasının öngörüldüğü ve gerekli incelemelerin yapılması için yakın zamanda bir ekibin Çanakkale'ye geleceği yazılmış, ayrıca vatandaşlar inşaata bağış yapmaya davet edilmişlerdir (Haber 79). Çanakkale gazetesinde 1952 yılı içerisinde Çanakkale Muharebeleri'ne değinilen son haber ise, gazetenin 20 Aralık 1952 tarihli sayısında "Gelibolu'da Düşman Kore'de Dost" başlığıyla yer almıştır. Haberde Kore Savaşı'nda Türk Tugayı'nın komutanı olan General Sırrı Acar'ın Çanakkale Cephesi'nde Türk ordusunda takım komutanı olarak görev yaptığı, benzer şekilde Avustralya Eski Muharipler Cemiyeti Başkanı George Holland'ın Çanakkale Cephesi'ndeki Anzak birliklerinde bir piyade eri olduğu belirtilmiştir. Japonya-Kore muharebe alanlarını gezen George Holland, Kore'deki Türk Tugayı'nı ziyaret etmiş ve Sırrı Acar'la görüşmüştür. Her iki eski Çanakkale gazisi, 1915'teki muharebelerde her iki tarafta görev alan askerlerden övgülerle söz etmişler ve karşılıklı hediyeleşmişlerdir (Haber 80).

Çanakkale gazetesinin 1953 yılı içerisinde Çanakkale Muharebeleri'yle ilgili sunduğu ilk yazı, 3 Ocak 1953 tarihli sayısındaki "18 Mart Zaferi ve Nusret Mayın Gemisi" başlıklı haberdir. Bu yazıda Çanakkale Valisi Safaeddin Karanakçı'nın girişimiyle Nusret Mayın Gemisi'nin 18 Mart Zaferi'nin yıl dönümü vesilesiyle Çanakkale'ye geleceği bildirilmiştir. Haberde Nusret'in 18 Mart 1915 Boğaz Muharebesi'nde büyük roller oynadığı ve döktüğü mayınlarla pek çok zırhlının batmasının sağlandığı vurgulanmış, ayrıca Nusret'in geleceğinin Çanakkale'de memnuniyet yarattığı belirtilmiştir (Haber 81). Gazetenin 31 Ocak 1953 tarihli sayısındaki "Eceabat'ta Bir Bomba Kazası" başlıklı kısa bir haberde, Eceabat'a bağlı Alçıtepe köyünde 14 yaşındaki Sıtkı oğlu Emin Delituna adındaki genç bir çobanın muharebe sahasında bulduğu bir bombayı kurcalarken yaralandığı anlatılmıştır. Habere göre çoban bombayı kurcalarken bomba patlamış ve ellerini parçalamış, çoban hastaneye kaldırılmış ve olaya savcılık el koymuştur (Haber 82). Uluğ Turanlıoğlu'nun yazdığı "Çanakkale" başlıklı şiir, gazetenin 28 Şubat 1953 tarihli sayısında basılmıştır. Şiirdeki "Dantel sahillerinde tabyaları vardır", "[T]oprağında şehitleri / Nöbette gazileri vardır", "[A]nafarta sırtlarında Gazi'nin / [T]aptaze izleri vardır", "Suları düşmana mezar olur", "Bir

mabet burada her siper / Ve dillerde destan Alçıtepe'ler" ve "Şehrin ortasında aynalı çarşı / [E]rleri seferber düşmana karşı" dizelerinde Çanakkale Muharebeleri'ne değinildiği görülmektedir (Turanlıoğlu, 1953: 3). Gazetenin 7 Mart 1953 tarihli sayısındaki "18 Mart Zaferi Münasebetiyle Şehrimizde Büyük Bir Tören Yapılacaktır" başlıklı haberde, 17-19 Mart tarihleri arasında yapılacak kutlamalardan söz edilmiş, törenlere hangi toplulukların katılacakları sıralanmış, ayrıca tören programı 12 madde hâlinde ayrıntılı bir şekilde verilmiştir (Haber 83). Bir hafta sonra, 14 Mart 1953'te basılan sayıda "18 Mart Zaferi'nin Yıl Dönümü - Bu Münasebetle Hazırlıklara Devam Ediliyor" başlıklı haberde tören hazırlıklarına değinilmiş, ayrıca zaferin eşsizliği ve kahramanlıklar güçlü bir tonla vurgulanmıştır (Haber 84). Aynı sayıda "Yeni Neşriyat - 18 Mart 1915 Çanakkale Zaferi" başlıklı köşede ise Çanakkale Muharebeleri'nde Yüzbaşı rütbesiyle görev yapmış olan Şemsettin Çamoğlu'nun 18 Mart 1915 Çanakkale Zaferi başlıklı yeni kitabı tanıtılmış ve okuyuculara önerilmiştir. Bu yazıda gazetenin Çanakkale Muharebeleri'yle ilgili diğer yazılarının çoğundan farklı olarak dinî ifadeler de yer almış ve muharebelerin dinî yönüne değinilmiştir (Haber 85). Çanakkale gazetesinin 5 Ağustos 1953 tarihli sayısındaki "Yeni Zeland Kro-vazörü Karo Princ Limanımızda" başlıklı haberde 3 Ağustos tarihinde Karo Prens adlı Yeni Zelanda kruvazörünün Eceabat'ta demirlediği ve bir sonraki gün mürettebatın bir bölümünün Arıburnu İngiliz mezarlıkları ile Mehmetçik Abidesi'ni ziyaret ettiği anlatılmıştır (Haber 86). Gazetenin 8 Ağustos 1953 tarihli sayısında "Çanakkale Şehitler Abidesi Hisarlık Mevkiinde Yapılacak" başlıklı haberde, daha önce Alçıtepe'de yapılması düşünülen Çanakkale Şehitler Abidesi'nin son etütlerden sonra Hisarlık'a inşa edilmesinin kararlaştırıldığı belirtilmiştir. Habere göre bu kararın alınmasında Hisarlık'ın konumu, estetiği ve turistik özelliklerinin yanı sıra o bölgede yabancı anıtların yoğun bir şekilde yer alması da rol oynamıştır. Ayrıca abidenin inşası için 700 bin lira toplandığı, ancak inşaatın tamamlanması için bir miktar daha paraya ihtiyaç olduğu kaydedilmiştir (Haber 87). Çanakkale gazetesinde 1953 yılı içerisinde Çanakkale Muharebeleri'yle ilgili en uzun yazı, 15 Ağustos 1953'te "Anafartalar Savaşı'nın 38'nci Yıl Dönümü Münasebetiyle Şehitlikler Ziyaret Olundu" başlığıyla yayımlanan haberdir. Habere göre aralarında malul gaziler, İstanbul halkından kimseler ve emekli generallerin olduğu 500 kişilik bir grup, İstanbul'dan bindikleri Bandırma vapuruyla 10 Ağustos 1953'te Çanakkale'ye gelip Eceabat'ta demirlemiştir. Ertesi gün karaya çıkınca Gelibolu ile Çanakkale'den gelen kitlelerle birleşen ziyaretçi grup Alçıtepe'ye gitmiş, burada subaylar ve askerî birlikler tarafından karşılanmış, diğer köyler ve yerleşimlerden gelen topluluklarla sayıları 1000 kişiyi bulmuştur, ayrıca İngiliz ve Fransız muhariplerini temsilen küçük bir grup da onlara katılmıştır. Haberin devamında Alçıtepe'de yapılan tören ayrıntılı bir şekilde anlatılmış, konuşma yapan kişilere, konuşmalarının tarzlarına ve içeriklerine değinilmiş, bunların dinleyenleri coşturduğu ve çok etkili olduğu vurgulanmıştır. Haberde konuşmacılar arasında özellikle hatip Meliha Avni'nin etkileyici konuşmasına oldukça fazla vurgu yapılmıştır. Ardından ikinci bir törenin Hisarlık'taki abide inşaatında yapıldığından söz edilmiş, buradaki temel atma törenine kısaca değinilmiş, inşaatın toplam maliyetinin 1,5 milyon lirayı bulacağı ve henüz 700 bin liranın toplandığı belirtilmiştir. Törenin ardından ziyaretçiler yabancı mezarlıkları ziyaret edip Kilitbahir'e dönmüşler ve İstanbul'dan gelenler vapurla dönüş yolculuğuna başlamışlardır. Haberin sonunda ise tören programının aksamadan, düzenli bir biçimde icra edildiği belirtilerek övgüler sunulmuştur (Haber 88). Çanakkale Şehitler Abidesi'yle ilgili bir başka yazı ise Emekli Albay İhsan Çanakkaleli tarafından "Çanakkale Abidesi" başlığıyla kaleme alınmış ve gazetenin 19 Ağustos 1953 tarihli sayısında yayımlanmıştır. Yazıda ilk önce Çanakkale Zaferi'nin Türk ordusunun kahramanlığı sonucunda kazanıldığı vurgulanmış, ardından abide inşasının bir cemiyetin değil devletin işi olması gerektiği belirtilmiştir. Aslında şehrin dört farklı yerinde abideler yapılması gerektiğini yazan Çanakkaleli'ye göre Kepez'de 18 Mart Boğaz Muharebesi, Alçıtepe veya başka bir yerde Seddülbahir Muharebesi, Arıburnu'nda ve Anafartalar'da da buralarda yapılan muharebeler için abideler inşa edilmelidir. Ancak Çanakkaleli, maddî koşullar göz önüne alındığında 10 yıl önceki bir yarışmayı kazanan proje kapsamında bir tane abidenin yapılmasının yeterli olacağını yazmıştır. Ona göre bu abidenin yerinin belirlenmesi kimsenin keyfine bırakılmamalıdır, tarihçiler ile bilim adamları hem iktisadi açıdan uygun hem de ziyareti kolay olacak bir yer seçmelilerdir ve devlet bir an önce bu işe el atmalıdır. Köşe yazısının bir diğer ilginç hususu ise, yazının başında Çanakkale'de savaşılan İngilizler ve Fransızların kendi savaş tarihlerinin de şanlı şerefli sayfalarla dolu olduğunun, bunun ise Türk milletinin göğsünü kabarttığının vurgulanmış olmasıdır. Burada gazetenin basıldığı 1953 yılında Türkiye'nin

Kore Savaşı'nda Birleşmiş Milletler dâhilinde Britanya ve Fransa'yla müttefik olmasının etkisi olmalıdır (Çanakkaleli, 1953: 2). Çanakkale gazetesinde Çanakkale Şehitler Abidesi'yle ilgili bir diğer haber ise, gazetenin 29 Ağustos 1953 tarihli sayısında "Çanakkale Şehitleri Abidesi" başlığıyla yer almaktadır. Buradaki kısa habere göre birkaç gün önce İstanbul'da yapılan bir komite toplantısında inşaatın toplam maliyetinin 1,5 milyon lirayı bulmasına karşılık, halk yardımıyla birkaç ay içinde 1 milyon liraya ulaşılacağı öngörülmüştür. Geri kalan paranın ordunun yardımıyla sağlanacağından yola çıkılarak inşaata başlanmasına karar verilmiş ve çok yakında temel atma töreninin yapılacağı belirtilmiştir (Haber 89).

YIL 39
SAYİ: 1397
Basıldığı Yer : Ç. Kale Yah Cad. Maltma Sokak No. 5 İl Basımevi
Basılmayan Yarılar lade Olnamaz

Çanakkale

Devlet Mönhsar

Vatandaş :
Kara gân dosta Kestaya yardım etmeyi Euatma...

17/ Nisan / 1952 — CUMAKTSEİ GÜNLERİ ÇIRAR * LÄYETİN RESMT GAZETESİDİR. — Sayın 5 Kuray

Çanakkale şehitleri Abidesine bugün Temel Atılacak

Bu münasebetle hisarlıkta büyük bir tören yapılacaktır

Törene, bütün vilâyetler mümessilleri, Muharipler, Malül gaziler, Halk ve izciler iştirak edecektir.

Çanakkale Şehitleri Abidesi

A. Cevdet Tanyel

17 Nisan 1954 tarihi. Çanakkale için ve bütün vatan için bir bayram olarak kutlanmağa layıktır. Bu gön hisarlıkta

Bu gün hisarlıkta Çanakkale şehitleri abidesine temel atılacaktır. Bu münasebetle büyük bir tören yapılacak, törene İstanbuldan gelan beyrile bitlikte, bötün vilkyetter mümessilleri, ve Çanakkaleden büyük bir halk toplolugu ve okul izcileri iztirak edecektir. İstanbuldan misafiilerimizi getirecek olan Marakas vapuru vast (7) de iskelemize yanapory olacaktır.

Bu vayar rozetleri hamil davetişiçil vatandaşısaı, okul izeilerini, daire müdürlerini alacak ve bir bir vapar taat (8) de Marto linaasnda demirlamiş bulunacaktır. Halk için guzüp gelme işleri belediyemsize temün edilecektir. Morto liomanada mizafiilerimiz ve baik aereri ve mülki yantalarla karaya çıkardacak, üplerle ve yaya yörürerek bisarüga çıtalacaktır.

Gelibolo ve Ecabottan gelen beyetlerde bu toptoluga hisarlıkta katılmış olacaktır.

Törene sast (12) da İstiktöl marpile başlanacak, ve tören Valimiz Camal Tarianın bir hitabezile açılacaktır. Bundan sanra meszile kumile, Bundan sehri, Ordo, Eski muharipler, Mâlül gaziler, gençlik adlarına bir hitabe

(Arkam S. 2 de)

Valimizin Teftiş Seyahatleri

Velimiz Cemal Tertan 15 - 4. 924 güdli berabenride Jandorma Alay Kamandara, Bayandıak ve seginik müdüirleri oldugu halde "Yenice ve Cana grdarak be ilpelerin çegirti işlerile mengul ohnuglar, akgam geç vakit merkese dönmüşierleri,

23 Nisan Millî Hakimiyet ve Çocuk Bayramı Münasebetile

"Çanakkale Şehitleri Abidesi'ne Bugün Temel Atılacak" haberi

Çanakkale gazetesinde 1954 yılı içerisinde Çanakkale Muharebeleri'yle ilgili ilk haber, gazetenin 10 Nisan 1954 tarihli sayısında "Çanakkale Şehitleri Abidesi - Temel Atma Töreni 17 Nisan 954 Günü Yapılacak" başlığıyla verilmiştir. Habere göre söz konusu abide, Seddülbahir'deki Hisarlık mevkisinde inşa edilecektir (Haber 90). Gazetenin 17 Nisan 1954 tarihli sayısındaki "Çanakkale Şehitleri Abidesi'ne Bugün Temel Atılacak" başlıklı haberde de bu törene kimlerin katılacağı ve nasıl yapılacağı ayrıntılı bir biçimde anlatılmıştır (Haber 91). Aynı sayıda abideye ilişkin olarak A. Cevdet Tanyel'in "Çanakkale Şehitleri Abidesi" başlıklı köşe yazısına da yer verilmiştir (1954: 1). Söz konusu törene kimlerin katıldıkları ve törenin nasıl yapıldığı, gazetenin 23 Nisan 1954 tarihli sayısındaki "Çanakkale Şehitleri Abidesi'ne Temel Atıldı" başlıklı haberde oldukça uzun ve ayrıntılı bir biçimde, kahramanlık ve iman gücüne bolca yapılan vurgularla anlatılmıştır (Haber 92). Gazetenin aynı sayısında, Uluğ Turanlıoğlu'nun "Benim Çanakkalem" başlıklı şiiri basılmıştır. Turanlıoğlu, şiirinin son kısımlarında Çanakkale Muharebeleri'ne ve

bu tarihî olayların kendisinin Çanakkale'de geçirdiği zamanda yarattığı duygulara değinmiştir (1954: 1). 29 Mayıs 1954 tarihli sayıda basılan "Kore Şehitliğinden, Anıtkabir'den ve Kıbrıs'tan Getirilen Topraklar - Çok Manalı Bir Törenle Çanakkale Abidesi'nin Temellerine Konuldu" başlıklı haberde, söz konusu yerlerden alınan ve Cumhurbaşkanı Celal Bayar tarafından bir gençlik heyetine teslim edilen toprakların 25 Mayıs günü Çanakkale'ye ulaştırıldığı belirtilmiştir. Ardından yapılan törenle bu topraklar abidenin temellerine büyük bir huşu ve heyecan içerisinde yerleştirilmiştir (Haber 93). Çanakkale gazetesinde 1954 yılı içerisinde Çanakkale Muharebeleri'yle ilgili yer verilen son haber, 20 Kasım 1954 tarihli sayıda "Çanakkale Harbi Hakkında Yazılacak Kitap" başlığıyla yayımlanmıştır. Haberde İngiliz tarihçi Allen Moorhead'in (Alan McCrae Moorehead) Çanakkale Cephesi hakkında bir kitap yazacağı, bu amaçla Ankara'daki arşive ve Çanakkale'deki muharebe alanlarına giderek incelemelerde bulunduğu anlatılmış, ayrıca kendisinin deneyimleriyle ilgili açıklamalarına yer verilmiştir (Haber 94).

Çanakkale gazetesinde 1955 yılı içerisinde Çanakkale Muharebeleri'yle ilgili ilk haber, gazetenin 5 Mart 1955 tarihli sayısında yayımlanmıştır ve "18 Mart Zaferi Münasebetiyle Yapılacak Tören Hazırlıkları" başlığını taşımaktadır. Haberde Cumhuriyet Meydanı'nda yapılacak törenin hazırlıklarının devam ettiği, ayrıca Eski Muharipler Birliği tarafından hazırlanan bir piyesin o gece lise öğrencileri tarafından oynanacağı belirtilmiştir. 18 Mart Muharebesi'nin kahramanlıklarının gösterileceği yazılan piyesin, habere göre, lisedeki provaları devam etmektedir (Haber 95). Gazetenin 1955 yılı sayılarında muharebelerle ilgili en uzun yazılar 19 Mart 1955 tarihli sayısında yer almaktadır. "18 Mart Zaferinin 40'ncı Yıl Dönümü Münasebetiyle - Dün Şehrimizde Çok Parlak ve Muhteşem Bir Tören Yapıldı - Törene 7 Yaşından 70 Yaşına Kadar Bütün Çanakkaleliler İştirak Etti - Valimiz Çok Güzel ve Heyecanlı Bir Hitabe İrat Ettiler" başlığını taşıyan habere göre 18 Mart Zaferi'nin 40. yıl dönümü için düzenlenen bu törene vali, milletvekilleri, belediye başkanı, komutanlar, bütün şehir halkı, okullar, askerî birlikler ve İstanbul ile Ankara'dan gelen 25 kişilik bir üniversite öğrencisi grubu katılmışlardır. Vali ve belediye başkanı törene katılanların bayramını kutladıktan sonra Atatürk Anıtı'na çelenkler konulmuş, ardından valinin yaptığı duygulu konuşma büyük heyecan yaratmıştır. Validen sonra Eski Muharipler Birliği adına konuşan Halil Dilmaç ise 18 Mart Muharebesi'nin kısa bir tarihçesini sunmuş, gençliğe vatanı ve manevi mirasını tıpkı daha önce kendilerinin yaptıkları gibi aynı imanla korumalarını öğütlemiştir. Ardından bir yüzbaşı, üniversite öğrencilerinden birkaçı, Çanakkale'den Yetişenler Derneği'nden bir kişi, ortaokul ve lise öğrencileri de heyecanlı konuşmalar yapmışlardır. Bu konuşmalar sona erince üniversiteli misafirler ve halk belediyenin tahsis ettiği otobüslerle Dardanos, Nara ve Mecidiye şehitliklerini ziyaret etmişlerdir. Gece ise bayram havasında bir fener alayı yapılmış, orduevinde Eski Muharipler Birliği tarafından bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Bu toplantıda genç bir subay muharebenin bütün aşamalarını, eski gaziler de anılarını anlatmışlardır. Ayrıca öğrencilerin temsilleri, şiirleri ve millî oyunları geceye heyecan katmıştır (Haber 96). Çanakkale gazetesinin aynı sayısında çıkan "18 Mart Zaferi Radyoda Yayınlandı - Bu Münasebetle Hemşerimiz Muammer Baykan Kıymetli Bir Konuşma Yaptılar" başlıklı habere göre Basın Yayın Turizm Genel Müdürü olup kendisi de Çanakkaleli olan Muammer Baykan, 18 Mart Zaferi'nin 40. yıl dönümü vesilesiyle Ankara Radyosu'nda özel bir program düzenlemiştir. Akşam 19.00'dan önce Çanakkale şarkılarının söylenmesiyle başlayan programın devamında Baykan bir konferans vermiş ve halk şarkılarıyla programa devam edilmiştir. Bunun üzerine haberin sonunda gazete tarafından Baykan'a teşekkür edilmiştir (Haber 97). Yine aynı sayıdaki "Sayın Emin Kalafat Hemşerilerine 18 Mart Zafer Bayramı'nı Kutladı" başlıklı haberde Gümrük ve İnhisarlar Vekili ile Çanakkale Mebusu olan Emin Kalafat'ın 18 Mart töreninde Çanakkalelilerin bayramını kutladığı belirtilmiştir. Haberin devamında ise milletvekilinin bu ilgisinin derin bir memnuniyet uyandırdığı aktarılmıştır (Haber 98). Gazetenin 4 Haziran 1955 tarihli sayısındaki "İngiliz Donanması Mehmetçik Abidesi'ne Çelenk Koydu" başlıklı habere göre, 31 Mayıs 1955 günü İstanbul'dan Malta'ya giderken Çanakkale Boğazı'ndan geçen yedi gemilik bir İngiliz filosu Seddülbahir'deki İngiliz mezarlıklarını ziyaret etmiştir. Filonun bir bölümü Malta'ya doğru yoluna devam ederken bir bölümü Seddülbahir açıklarında demirlemiş ve filo komutanı Koramiral Sir Guy Granthaur ile beraberindeki kişiler karaya çıkmışlardır. Ziyaretçiler buradaki İngiliz mezarlıklarını ve yapımı sürmekte olan Mehmetçik Abidesi'ni ziyaret ederek birer çelenk bırakmışlardır. Türk hükümeti ve Çanakkale adına bu heyeti Boğaz Komutanı Tümgeneral Neşet Torun ile Komutan Vekili Kurmay Albay Rıdvan Pekkan karşılayarak bir ziyafet vermişlerdir. Ziyafetin ardından ise filo Malta'ya doğru

yoluna devam etmiştir (Haber 99). Çanakkale gazetesinin 1955 yılı sayılarında Çanakkale Muharebeleri'yle ilgili çıkan son haber ise 19 Kasım 1955 tarihli sayıdadır. "Eceabat'ta Feci Bir Kaza - Bir Merminin İnfilakı Neticesinde 3 Genç Parçalanarak Öldü" başlığını taşıyan bu habere göre 15 Kasım 1955 günü Eceabat'taki Ağadere'de mermi parçaları toplayan Eceabatlı Gülten, Recep ve Salih adlı üç genç, rastladıkları patlamamış bir mermiyi çuval içine koymaya çalışmışlardır. Bu sırada mermi patlamış ve üç genç parçalanarak hayatını kaybetmişlerdir. Parçaları toplanan gençler Eceabat'a getirilerek büyük bir törenle gömülmüşlerdir. Bu olay hem Eceabat'ta hem il çapında derin üzüntü yaratmıştır (Haber 100).

Sonuç olarak belirtebiliriz ki; Çanakkale gazetesinin erişebildiğimiz sayılarında her yıl içerisinde Çanakkale Muharebeleri'yle ilgili haberlerin, şiirlerin ve köşe yazılarının basıldığı görülmektedir. Ancak bu yazıların sayısı ve oranı her yıl için eşit değildir; örneğin, muharebelerle ilgili haberler 1934-1935'te sayıca azken 1936-1937 yıllarında daha fazladır, 1938-1939'da ise oldukça azalmıştır, 1943-1945'te bu durum sürmüştür, 1947-1955 arasında ise çok daha yoğunlaşmıştır. Anlaşıldığı kadarıyla özellikle Mustafa Kemal Atatürk'ün ölümü ve hemen ardından İkinci Dünya Savaşı'nın çıkması, yazıların sıklığının azalmasında önemli bir rol oynamıştır. Yazıların ele aldıkları konular arasında 18 Mart ve Anafartalar zaferlerini anmak amacıyla düzenlenen törenler, yerli ve yabancı ziyaretçilerin mezarlıklar, şehitlikler ile anıtları ziyaretleri, muharebelerde Türk ordusunun kahramanlığı ile Çanakkale Şehitler Abidesi'nin inşa süreci gibi konular bulunmaktadır. Özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Türkiye'nin Sovyet tehdidine karşı Batı Bloğu'yla yakınlaşması ve akabinde Kore Savaşı'na katılması nedeniyle muharebe alanlarına gelen yabancı ziyaretçilerin artması, abidenin inşa edilecek olması, 1945'ten sonra daha fazla ele alınan konular olmuştur. Ayrıca haberlerden anlaşıldığı kadarıyla, 18 Mart Zaferi'yle ilgili törenler düzenli olarak her yıl yapılırken, Anafartalar Zaferi'yle ilgili törenler 1950'lerden itibaren yapılmaya başlanmıştır. 1934-1955 yılları arasında, yukarıda sözü edilen konular kadar çok olmamakla birlikte şehirde savaş döneminde oluşan tahribat, muharebelerle ilgili yeni çıkan veya çıkacak kitaplar, Çanakkale gazilerinin vefatları ve muharebe döneminden kalma mühimmatın patlamasıyla oluşan yaralanma ile ölüm olayları gibi haberlere de gazetede yer verildiği gözlemlenmektedir. Haberler, şiirler ile köşe yazılarında Çanakkale Muharebeleri ele alınırken milliyetçi hatta bazı yerlerde hamasi bir üslup kullanıldığı, Türk ordusunun, askerlerinin kahramanlıklarına çokça vurgu yapıldığı görülmektedir. Yazılarda dinî retoriğin bir miktar kullanıldığı, ancak çok yoğun bir şekilde yer verilmediği gözlemlenmektedir. Gazetede çıkan yazılarda Mustafa Kemal Atatürk özellikle 1930'lardaki sayılarda pek çok kez anılmış, ancak görüldüğü kadarıyla onun 1938'deki ölümünden sonra yazılarda Atatürk'e yapılan atıflar azalmıştır. 1930'lardan 1950'lere kadarki yazılarda ise Osmanlı İmparatorluğu'na çok nadiren değinilmiş ve Çanakkale Zaferi tamamen bir Türk zaferi olarak tanımlanmıştır ki bunda Türkiye Cumhuriyeti'nin henüz yeni kurulmuş olması etkendir. Atatürk'e yapılan atıfların 1938'den sonra azalması ve 1930'lardan 1950'lere kadar Osmanlı'ya çok nadiren değinilmesi, gazetedeki yazıların çıktığı dönemin iç siyasi durumlarının yansıması olarak gözükmektedir. Dış siyasetle ilgili gelişmelerin de Çanakkale gazetesinde muharebelerle ilgili yazıların üslubuna yansıdığıyla ilgili örnekler vardır. Örneğin, İkinci Dünya Savaşı'ndan hemen önceki yıllarda Türkiye'ye karşı saldırgan tutum sergileyebilecek devletler, Çanakkale Muharebeleri'ndeki Türk zaferi örnek gösterilerek uyarılmıştır. Bu dönem çıkan yazılarda, 1915'teki İtilaf devletleriyle ilgili de oldukça olumsuz ifadeler yer almaktadır. Ancak Türkiye'nin İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Batı'ya yaklaşmasıyla birlikte, Çanakkale Cephesi'nde savaşılmış olan eski düşmanların kahramanlıklarına vurgular yapılmaya başlandığı görülmektedir. Dolayısıyla, Çanakkale gazetesinde Çanakkale Muharebeleri'yle ilgili haberler, şiirler ile köşe yazılarının içeriği, 1930'lardan 1950'lere kadar olan dönemde iç ve dış siyasi koşullar çerçevesinde biçimlenmiştir.

Kaynakça

Akar Baha (1947, 30 Ağustos) "Çanakkale". Çanakkale, 2.

Aksoy, Cahit (1947, 21 Kasım). "Çanakkale". Çanakkale, 1.

Akyol, Sevim (1937, 8 Nisan). "-18 Mart 1915- Türk Gençliğine Memleketimizin Şanlı Savaşlarından Bir Parça... Çanakkale Muharebeleri". Çanakkale, 2.

Atabay, Mithat (2015). Çanakkale Basın Tarihi (1923'ten Günümüze Çanakkale'de Yayınlanan Gazeteler, Dergiler ve Gazeteciler). Çanakkale: Paradigma Akademi Yayınları.

C. T. (1936, 10 Eylül). "Majeste İngiliz Kralı Aramızda...". Çanakkale, 1.

Çanakkaleli, İhsan (1953, 19 Ağustos). "Çanakkale Abidesi". Çanakkale, 2.

Dilmaç, H. (1939, 10 Kasım). "Ebedi Şef'in Hayata Gözlerini Kapadığı Günün Yıl Dönümü Münasebetiyle...". Çanakkale, 2-3.

Eke, Arif (1948, 25 Mart). "18 Mart'ın İstikbali". Çanakkale, 1.

Güven, Fazıl (1947, 21 Mart). "Asil Kan". Çanakkale, 1.

Güven, Fazıl (1948, 19 Mart). "Çanakkale". Çanakkale, 1.

Haber 1: Çanakkale (1934, 19 Temmuz). "İnebolu Heyeti Çanakkale'de", 1.

Haber 2: Çanakkale (1934, 2 Ağustos). "Şehitlikleri Ziyaret", 1.

Haber 3: Çanakkale (1934, 4 Ekim). "Benim Anafartam", 1.

Haber 4: Çanakkale (1935, 21 Mart). "Çanakkale Boğazı'nın 18 Mart Yıl Dönümü Zaferini Tesit Merasimi", 2.

Haber 5: Çanakkale (1935, 28 Mart). "Geziciler Geldi", 2.

Haber 6: Çanakkale (1935, 2 Mayıs). "Şerefli Bir Gün", 1.

Haber 7: Çanakkale (1935, 22 Ağustos). "Üniversiteliler", 1.

Haber 8: Çanakkale (1935, 19 Eylül). "Tarihsel İnceleme", 1.

Haber 9: Çanakkale (1935, 5 Aralık). "Halkevi'nden Halka! O…", 2.

Haber 10: Çanakkale (1936, 30 Ocak). "Gördüklerimiz", 2.

Haber 11: Çanakkale (1936, 19 Mart). "18 Mart Zaferi", 1.

Haber 12: Çanakkale (1936, 19 Mart). "18 Mart Boğaz Savaşı Töreninde Kültür Direktörü Lâtif Öktem'in Verdiği Diyev", 2.

Haber 13: Çanakkale (1936, 23 Temmuz). "Askerleşen Çanakkale", 1.

Haber 14: Çanakkale (1936, 30 Temmuz). "Ordunun Çelenkleri", 1.

Haber 15: Çanakkale (1936, 30 Temmuz). "Boğazların Askerileştirilmesini Müjdeleyen Parti Başkanımız Vali Nizami Ataker'in Bütün Vilayetlere Çektiği Telyazısıyla Gelen Cevapları Sırasıyla Neşrediyoruz", 2.

Haber 16: Çanakkale (1936, 6 Ağustos). "Boğazların Askerileştirilmesini Müjdeleyen Parti Başkanımız Vali Nizami Ataker'in Bütün Vilâyetlere Çektiği Telyazısıyla Gelen Cevapları Sırasıyla Neşrediyoruz", 2.

Haber 17: Çanakkale (1936, 20 Ağustos). "Boğazların Askerileştirilmesini Müjdeleyen Parti Başkanımız Vali Nizami Ataker'in Bütün Vilâyetlere Çektiği Telyazısıyla Gelen Cevapları Sırasıyla Neşrediyoruz", 2.

Haber 18: Çanakkale (1936, 3 Eylül). "Büyük ve Asil Misafirimiz", 1.

Haber 19: Çanakkale (1936, 3 Eylül). "Mehmet Çavuş Anıtı'na Çelenk Koyacak B. M. M. Heyeti Geldi…", 1.

Haber 20: Çanakkale (1936, 3 Eylül). "Büyük Millet Meclisi'nin Mehmet Çavuş Anıtı'na Çelenk Koymaya Memur Heyet İstanbul'dan Belediye Reisimiz Osman Gürel'e Çektiği Telgraf Suretini Aynen Dercediyoruz", 2.

Haber 21: Çanakkale (1936, 5 Kasım). "Cumhuriyet Bayramı", 2.

Haber 22: Çanakkale (1937, 24 Mart). "Çanakkale Zaferi'nin Yıl Dönümü Münasebetiyle Büyüklerimize Çekilen Telgraflara Gelen Cevaplar", 1.

Haber 23: Çanakkale (1938, 18 Mart). "18 Mart", 1.

Haber 24: Çanakkale (1939, 23 Mart). "18 Mart Çanakkale Zaferi'nin Yıl Dönümü Tesit Edildi", 1.

Haber 25: Çanakkale (1943, 19 Mart). "18 Mart Zaferi'nin Yıl Dönümü Münasebetiyle Cumhuriyet Alanı'nda Yapılan Tören", 1.

Haber 26: Çanakkale (1945, 9 Mart). "18 Mart Zaferi'nin Yıl Dönümü", 1.

Haber 27: Çanakkale (1945, 19 Mart). "18 Mart 1915 Savaşı'nın Yıl Dönümü Münasebetiyle Şehrimizde Yapılan Şehitler İhtifali", 1.

Haber 28: Çanakkale (1947, 14 Mart). "18 Mart Zaferi", 1.

Haber 29: Çanakkale (1947, 21 Mart). "18 Mart Zaferi Münasebetiyle Cumhuriyet Alanı'nda Çok Büyük ve Parlak Bir Tören Yapıldı", 1-2.

Haber 30: Çanakkale (1947, 21 Mart). "Sayın Valimizin Üniversiteli Gençlere Hitabesi", 1.

Haber 31: Çanakkale (1947, 28 Mart). "18 Mart Zaferi Münasebetiyle Sayın İnönü'nün ve Başbakanın Telyazıları", 1.

Haber 32: Çanakkale (1948, 19 Mart). "18 Mart Münasebetiyle Cumhuriyet Alanı'nda Çok Büyük ve Parlak Bir Tören Yapıldı", 1-2.

Haber 33: Çanakkale (1948, 19 Mart). "Milletvekillerimiz Şehrimizde", 1.

Haber 34: Çanakkale (1948, 19 Mart). "Genç Üniversiteliler Şehrimizde", 1.

Haber 35: Çanakkale (1948, 19 Mart). "18 Mart Zaferi Münasebetiyle Çanakkale Gençliğinin Gazilere Çayı", 1.

Haber 36: Çanakkale (1948, 25 Mart). "18 Mart Zaferi Münasebetiyle Sayın Cumhurbaşkanımızın ve Büyüklerimizin Telyazıları", 1.

Haber 37: Çanakkale (1948, 25 Mart). "18 Mart Münasebetiyle Tekirdağ Valisiyle Belediye Başkanlığı Arasında Teati Olunan Telgraflar", 1.

Haber 38: Çanakkale (1948, 25 Mart). "18 Mart Münasebetiyle Çanakkale Milletvekili Nurettin Önen'in O Gün Radyoda Yayınlanan Konferansı", 1.

Haber 39: Çanakkale (1948, 2 Nisan). "18 Mart Zaferi Münasebetiyle Genelkurmay Başkanımızın Telyazıları", 1.

Haber 40: Çanakkale (1948, 30 Nisan). "İngiliz Mezarlıklarını Ziyaret Eden Anzak Heyeti Ordu Evimizde Misafir Edildi", 1.

Haber 41: Çanakkale (1948, 7 Mayıs). "19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı Münasebetiyle Milli Şef'e Sunulacak Çanakkale Toprağı 13 Mayıs'ta Yola Çıkarılacak", 1.

Haber 42: Çanakkale (1948, 14 Mayıs). "Sayın İnönü'ye Sunulacak Çanakkale Toprağı - Bu Münasebetle Cumhuriyet Alanı'nda Bir Tören Yapıldı", 1.

Haber 43: Çanakkale (1948, 14 Mayıs). "Çanakkale Sınır Toprağı Balıkesirlilere Teslim Edildi", 1.

Haber 44: Çanakkale (1948, 21 Mayıs). "İngiltere'nin Ankara Büyükelçisi Şehrimizde - Harp Mezarlıklarını ve Trova'yı Ziyaret Ettiler", 1.

Haber 45: Çanakkale (1948, 28 Mayıs). "Harp Mezarlıklarını Ziyaret Eden Anzak Heyeti Başkanının Valimize Teşekkürü", 1.

Haber 46: Çanakkale (1948, 4 Haziran). "İkinci Müessif Bir Kayıp", 1-2.

Haber 47: Çanakkale (1949, 18 Mart). "18 Mart Zaferi'nin Münasebetiyle Bugün Cumhuriyet Alanı'nda Parlak ve Manalı Bir Tören Yapılacak", 1-2.

Haber 48: Çanakkale (1949, 18 Mart). "18 Mart Zaferi ve Yüksek Tahsil Gençliği", 1.

Haber 49: Çanakkale (1949, 25 Mart). "18 Mart Töreni ve Üniversiteliler", 1.

Haber 50: Çanakkale (1949, 25 Mart). "18 Mart Zaferi ve Tekirdağ Valisinin Telyazıları", 1.

Haber 51: Çanakkale (1949, 1 Nisan). "Çanakkale Milletvekili Niyazi Çıtakoğlu'nun 18 Mart Zaferi Münasebetiyle Radyodaki Konuşması", 1-2.

Haber 52: Çanakkale (1949, 1 Nisan). "18 Mart Zaferi Münasebetiyle Ankara ve İstanbul Üniversiteleri Gençliğinin Valimize Teşekkürleri", 1.

Haber 53: Çanakkale (1949, 8 Nisan). "18 Mart Zaferi Münasebetiyle Türkiye Milli Talebe Federasyonu'nun Valimize Teşekkürleri", 1.

Haber 54: Çanakkale (1949, 29 Nisan). "Çanakkale'den Gidecek Sınır Toprağı", 1.

Haber 55: Çanakkale (1949, 13 Mayıs). "Büyük Çanakkale'den Sınır Toprağı Yola Çıkarıldı", 1.

Haber 56: Çanakkale (1949, 9 Eylül). "İngiliz Akdeniz Filosu Baş Komutanı ve İngiliz Sefiri Seddülbahir Mezarlıklarını Ziyaret Ettiler", 1.

Haber 57: Çanakkale (1949, 2 Aralık). "Gelibolu Kurtuluş Günü", 1.

Haber 58: Çanakkale (1952, 19 Ocak). "Üç Genel Meclis Üyesinin Mühim Bir Teklifi - Büyük Bir Zafer Abidesinin Kurulmasını İstiyorlar - Teklif İttifakla Kabul Edildi", 1-2.

Haber 59: Çanakkale (1952, 8 Mart). "18 Mart Zaferi'nin Yıl Dönümü - Bu Münasebetle Cumhuriyet Alanı'nda Parlak Bir Tören Yapılacaktır - Bu Törene Yüksek Tahsil Gençliği de Katılacaktır", 1.

Haber 60: Çanakkale (1952, 15 Mart). "Vatan Gazetesi 18 Mart Zaferi Münasebetiyle Fevkalade Bir Nüsha Çıkarıyor", 1.

Haber 61: Çanakkale (1952, 15 Mart). "18. Mart 1915 Çanakkale Zaferi'nin 37'nci Yıl Dönümü Kutlama Programı", 2.

Haber 62: Çanakkale (1952, 22 Mart). "18 Mart Zaferi'nin Yıl Dönümü", 1, 3.

Haber 63: Çanakkale (1952, 22 Mart). "Millî Eğitim Bakanımız Şehrimizde", 1, 3.

Haber 64: Çanakkale (1952, 22 Mart). "Millî Eğitim Bakanımız Tevfik İleri ve Üniversiteli Gençler, Hasan, Mevsuf, Nara Şehitliklerini Ziyaret Ettiler", 1.

Haber 65: Çanakkale (1952, 12 Nisan). "Jandark Gemisi Sularımızda", 1-2.

Haber 66: Çanakkale (1952, 26 Nisan). "Başbakan A. Menderes'in Hitabesi", 1-2.

Haber 67: Çanakkale (1952, 26 Nisan). "B. M. M. Başkanı R. Koraltan'ın Hitabesi", 1-2.

Haber 68: Çanakkale (1952, 3 Mayıs). "Avustralya Komiseri İngiliz ve Fransız Mezarlıklarını Ziyaret Etti", 1.

Haber 69: Çanakkale (1952, 12 Temmuz). "Bayındırlık Bakanımız Gelibolu'da", 1.

Haber 70: Çanakkale (1952, 12 Temmuz). "Çanakkale'de Üniversite Haftası", 1-2.

Haber 71: Çanakkale (1952, 19 Temmuz). "Ulaştırma Bakanımız Gelibolu'da", 1.

Haber 72: Çanakkale (1952, 19 Temmuz). "İstanbul Rum Patriki Çanakkale'ye Geliyor", 1.

Haber 73: Çanakkale (1952, 26 Temmuz). "Çanakkale'ye Tertip Olunan gezi", 1-2.

Haber 74: Çanakkale (1952, 2 Ağustos). "Turing Kulübün Gardenpartisi - Ç. kalelilerin Mehmetçik Abidesi'ne İlk Yardımı", 1.

Haber 75: Çanakkale (1952, 9 Ağustos). "Mehmetçik Abidesi ve Harp Sahaları Ziyaret Edilecek", 1.

Haber 76: Çanakkale (1952, 16 Ağustos). "Mehmetçik Abidesi'ni ve Savaş Alanlarını Ziyaret - İstanbul'dan 420 Kişilik Bir Kafile Geldi", 1-2.

Haber 77: Çanakkale (1952, 16 Ağustos). "Bolu Milletvekili General Fahri Belen Şehrimizde", 1.

Haber 78: Çanakkale (1952, 23 Ağustos). "Gelibolu Belediyesinin Arıburnu'nda Okuttuğu Mevlidinebevi", 1.

Haber 79: Çanakkale (1952, 20 Eylül). "Çanakkale Abidesi Alçıtepe'de Kurulacak", 1.

Haber 80: Çanakkale (1952, 20 Aralık). "Gelibolu'da Düşman Kore'de Dost", 2.

Haber 81: Çanakkale (1953, 3 Ocak). "18 Mart Zaferi ve Nusret Mayın Gemisi", 1.

Haber 82: Çanakkale (1953, 31 Ocak). "Eceabat'ta Bir Bomba Kazası", 1.

Haber 83: Çanakkale (1953, 7 Mart). "18 Mart Zaferi Münasebetiyle Şehrimizde Büyük Bir Tören Yapılacaktır", 1, 3.

Haber 84: Çanakkale (1953, 14 Mart). "18 Mart Zaferi'nin Yıl Dönümü - Bu Münasebetle Hazırlıklara Devam Ediliyor", 1.

Haber 85: Çanakkale (1953, 14 Mart). "Yeni Neşriyat - 18 Mart 1915 Çanakkale Zaferi", 3.

Haber 86: Çanakkale (1953, 5 Ağustos). "Yeni Zeland Krovazörü Karo Princ Limanımızda", 1.

Haber 87: Çanakkale (1953, 8 Ağustos). "Çanakkale Şehitler Abidesi Hisarlık Mevkiinde Yapılacak", 1.

Haber 88: Çanakkale (1953, 10 Ağustos). "Anafartalar Savaşı'nın 38'inci Yıl Dönümü Münasebetiyle Şehitlikler Ziyaret Olundu", 1-2.

Haber 89: Çanakkale (1953, 29 Ağustos). "Çanakkale Şehitleri Abidesi", 1.

Haber 90: Çanakkale (1954, 10 Nisan). "Çanakkale Şehitleri Abidesi - Temel Atma Töreni 17 Nisan 954 Günü Yapılacak", 1.

Haber 91: Çanakkale (1954, 17 Nisan). "Çanakkale Şehitleri Abidesi'ne Bugün Temel Atılacak", 1-2.

Haber 92: Çanakkale (1954, 23 Nisan). "Çanakkale Şehitleri Abidesi'ne Temel Atıldı", 1.

Haber 93: Çanakkale (1954, 29 Mayıs). "Kore Şehitliğinden, Anıtkabir'den ve Kıbrıs'tan Getirilen Topraklar - Çok Manalı Bir Törenle Çanakkale Abidesi'nin Temellerine Konuldu", 1-2.

Haber 94: Çanakkale (1954, 20 Kasım). "Çanakkale Harbi Hakkında Yazılacak Kitap", 1.

Haber 95: Çanakkale (1955, 5 Mart). "18 Mart Zaferi Münasebetiyle Yapılacak Tören Hazırlıkları", 1.

Haber 96: Çanakkale (1955, 19 Mart). "18 Mart Zaferi'nin 40'ıncı Yıl Dönümü Münasebetiyle - Dün Şehrimizde Çok Parlak ve Muhteşem Bir Tören Yapıldı - Törene 7 Yaşından 70 Yaşına Kadar Bütün Çanakkaleliler İştirak Etti - Valimiz Çok Güzel ve Heyecanlı Bir Hitabe İrat Ettiler", 1-2.

Haber 97: Çanakkale (1955, 19 Mart). "18 Mart Zaferi Radyoda Yayınlandı - Bu Münasebetle Hemşerimiz Muammer Baykan Kıymetli Bir Konuşma Yaptılar", 1.

Haber 98: Çanakkale (1955, 19 Mart). "Sayın Emin Kalafat Hemşerilerine 18 Mart Zafer Bayramı'nı Kutladı", 1.

Haber 99: Çanakkale (1955, 4 Haziran). "İngiliz Donanması Mehmetçik Abidesi'ne Çelenk Koydu", 1.

Haber 100: Çanakkale (1955, 19 Kasım). "Eceabat'ta Feci Bir Kaza - Bir Merminin İnfilakı Neticesinde 3 Genç Parçalanarak Öldü", 1.

Karakayan Necmeddin (1947, 16 Mayıs). "Boğaz Toprağı Başkente Giderken". Çanakkale, 1-2.

Kayaalp, S. Sırrı (1952, 22 Mart). "Bir Çanakkale Gazisi Yazıyor: 18 Mart; Azim ve İmanın, Çelik Kalelerden Kuvvetli Olduğunu Gösterdi". Çanakkale, 2.

Kestanbolulu Hasan (1936, 1 Ekim). "Türk'ün Öz Bağrı". Çanakkale, 2.

Kızılok, H. Nadir (1936, 19 Mart). "Çanakkale Şehitlerine". Çanakkale, 2.

Kızılok, H. Nadir ve Angın, Ahmet (1943, 19 Mart). "Çanakkale Şehitlerine". Çanakkale, 1.

Kural, A. Muhtar (1948, 25 Mart). "Çanakkale". Çanakkale, 1.

Nomer, Ferit (1947, 14 Mart). "18 Mart Zaferi Münasebetiyle Şehrimizde Yapılacak Tören Programını Aşağıda Aynen Basıyoruz.". Çanakkale, 1.

Oğuz, İlhami (1938, 18 Mart). "18 Mart 1915". Çanakkale, 1-2.

Öktem (1937a, 24 Mart). "18 Mart". Çanakkale, 1.

Öktem (1937b, 24 Mart). "18 Mart Zaferi". Çanakkale, 1-2.

Öktem (1937c, 8 Nisan). "Anafartalar". Çanakkale, 2.

Öktem (1937ç, 24 Haziran). "Mehmet Çavuş Anıtı Önünde". Çanakkale, 1.

Övül, Etem (1947a, 26 Kasım). "Mehmed'den Gelibolu'ya.". Çanakkale, 1.

Övül, Etem (1947b, 24 Haziran). "Güzel Gelibolu'nun Kurtuluşu". Çanakkale, 1.

Samangül, A. Hayri (1947, 12 Eylül). "Kale.". Çanakkale, 2.

Tanyel, A. Cevdet (1948, 19 Mart). "18 Mart". Çanakkale, 1-2.

Tanyel, A. Cevdet (1949, 18 Mart). "18 Mart Zaferi". Çanakkale, 1.

Tanyel, A. Cevdet (1954, 17 Nisan). "Çanakkale Şehitleri Abidesi". Çanakkale, 1.

Teker, Burhanettin (1947, 21 Mart). "Çanakkale Belediye Başkanlığına - 18 Mart Zaferi Münasebetiyle Tekirdağ Valisinin Telyazısı". Çanakkale, 1.

Turanlıoğlu, Uluğ (1953, 28 Şubat). "Çanakkale". Çanakkale, 3.

Turanlıoğlu, Uluğ (1954, 23 Nisan). "Benim Çanakkale'm". Çanakkale, 1.

Yavaş, Alâattin (1949, 18 Mart). "18 Mart". Çanakkale, 1.

Yetkin, Talât (1937a, 24 Mart). "Şehit Mehmetçiğin Ruhuna Hitap". Çanakkale, 2.

Yetkin, Talât (1937b, 8 Nisan). "Çanakkale". Çanakkale, 1.